

Näringsutskottets betänkande

1983/84:45

om forskning (prop. 1983/84:100 delvis, prop. 1983/84:107 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1983/84:100 bilaga 14 (industridepartementet) i vad avser processutveckling i Ranstad,

dels proposition 1983/84:107 om forskning bilaga 1 (utrikesdepartementet), i vad avser forskningssamarbete med EG, och bilaga 9 (industridepartementet), avseende särskilt verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling samt energiforskning,

dels – helt eller delvis – nio motioner som har väckts med anledning av denna proposition,

dels – delvis – en motion som har väckts med anledning av proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse,

dels – helt eller delvis – 14 motioner från allmänna motionstiden.

Utbildningsutskottet har avgivit yttrande (UbU 1983/84:3 y) över frågan om en teknisk forskningsrådsfunktion (*bilaga*, s. 63).

Propositionen och motionerna redovisas i det följande.

Skrivelser i ärendet har inkommit från Jernkontoret, Sveriges industriförbund, personalen vid energiforskningsnämnden samt Skaraborgs läns naturskyddsförening.

Sammanfattning

Av regeringens förslag i propositionen om forskning behandlar näringsutskottet främst dem som gäller styrelsen för teknisk utveckling (STU) och energiforskning. Såväl för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling som för energiforskning föreslås en ekonomisk ram för tre budgetår (ca 1 466 milj. kr. resp. ca 1 191 milj. kr.), varav en del (ca 547 milj. kr. resp. ca 422 milj. kr.) anslås för budgetåret 1984/85. Därtill skall regeringen bemyndigas att ikläda staten vissa ekonomiska förpliktelser under budgetåren 1987/88 och 1988/89. För STU:s del tillkommer vissa ytterligare anslag och bemyndiganden.

Moderata samlingspartiet vill att 70 milj. kr. av STU:s medel för nästa budgetår skall anvisas till ett tekniskt forskningsråd under utbildningsdepar-

tementet. Detta råd skulle ersätta den tekniska forskningsrådsfunktion inom STU som regeringen och utskottet föreslår; samtidigt skulle STU:s organisation ses över. Centerpartiet vill ge STU en större medelsram – 50 milj. kr. per år skulle i stället för att gå till Industrifonden föras till STU för att den vägen komma små och medelstora företag till godo. Folkpartiet föreslår att STU för teknikupphandling skall få 8 milj. kr. mer per år; detta tillskott skulle ersätta ett särskilt anslag för liknande ändamål som regeringen föreslår i proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse. I de båda sistnämnda fallen träffar riksdagen sitt reella beslut vid behandlingen av betänkandet NU 1983/84:42 över den sistnämnda propositionen.

När det gäller särskilda teknikområden avstyrks – med reservation från förslagsställande partis sida – motionsyrkanden som rör varvsnäringen (vpk) och flygteknisk forskning (m). Beträffande området materialteknik förordar utskottet att stål skall uppmärksammas mer än regeringen har föreslagit. Regeringen och utskottet förordar vidgade former för STU:s stödverksamhet. Nyheter är utfästelse om stöd (projektförsäkring) – som enligt en reservation (c) skulle helt ersätta direkta lån för storföretagens del – och näringsbidrag för innovatörer (idébidrag). I det senare fallet begärs i en reservation (fp) så generella grunder som möjligt för projektvalet. För kollektiv forskning föreslås 50–50-principen (stödd av m och fp) i princip ersättas med att staten betalar blott 40 %; utskottet förordar dock en mjuk övergång.

Större medelsram och anslag till energiforskning föreslås i reservationer (ca 1 600 milj. kr. resp. 500 milj. kr.; vpk: 1 646 milj. kr. resp. 550 milj. kr.). Utskottet godtar de huvudsakliga riktlinjer för det treåriga Huvudprogram Energiforskning som regeringen föreslår. Moderata samlingspartiet vill dock dels att på tre års sikt en tredjedel av medelsramen skall överföras till det tekniska forskningsråd som partiet har föreslagit, dels att det skall åstadkommas fördelningsprinciper som innebär mindre detaljreglering från riksdagens sida. I reservationer från andra partier föreslås en rad ändringar i och kompletteringar av de riktlinjer som regeringen har föreslagit; delvis rör det sig om önskemål från allmänna motionstiden. Så föreslås ökade satsningar på solenergi och vindenergi (c, vpk), energiskog (fp), biomassa (c), etanol (c), metangas ur torvmossar enligt vyrmethanmetoden (c) och naturgas för byggnadsuppvärmning (vpk) samt forskning om spårbunden trafik (vpk). Inskränkningar föreslås i fråga om förgasning av skiffer (fp) samt fusionsforskning och forskning om ny kärnteknik (c, vpk).

På fusionsforskningens område samarbetar Sverige med EG. Ett särskilt anslag för ändamålet föreslås under utrikesdepartementets huvudtitel (reservation: c).

Utskottet förordar ytterligare två avvikelser från vad regeringen har föreslagit. Energiforskningsnämnden bör inte gå upp i statens energiverk utan bibehållas t. v. Under treårsperioden bör regeringen emellertid låta utreda energiforskningens inriktning, omfattning och inplacering i det totala

statliga forskningsprogrammet. Ranstadsverket vid Skövde – Ranstad Skiffer AB – bör enligt utskottsmajoriteten (reservation: c, vpk) fortsätta sin utvecklingsverksamhet (förgasning av skiffer, våtkemisk metallutvinning). Medel skulle kunna erhållas genom förtida återbetalning av lån som staten har lämnat till bolagets ägare. – Utskottet uttalar sig positivt om återställningsarbeten i Ranstad.

En fullständig förteckning över reservationer och särskilda yttranden finns i innehållsförteckningen på s. 66.

Proposition 1983/84:100

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad föredraganden, industriminister Thage G. Peterson, i proposition 1983/84:100 bilaga 14 under rubriken Processutveckling i Ranstad (s. 67 f.) har anfört om verksamheten i Ranstad.

Innebörden är att det saknas förutsättningar att föreslå ett nytt forsknings- och utvecklingsprogram för verksamheten vid Ranstad Skiffer AB.

Proposition 1983/84:107

Huvudsakligt innehåll

I den del av bilaga 1 (utrikesdepartementet) som behandlas här föreslår regeringen att särskilda medel skall anslås för forskningssamarbete med de Europeiska gemenskaperna (EG).

I bilaga 9 (industridepartementet) betonas forsknings- och utvecklingsinsatsernas betydelse för den industriella tillväxten och förnyelsen. Ett nytt treårigt program föreslås för det stöd som styrelsen för teknisk utveckling (STU) lämnar till teknisk forskning och utveckling; programmet avser budgetåren 1984/85–1986/87. Nya stödformer föreslås, liksom inrättandet av en teknisk forskningsrådsfunktion inom ramen för STU:s kunskapsutvecklingsprogram.

Vidare framläggs förslag till nytt treårigt program för energiforskningen, omfattande 1 220 milj. kr. Det gäller insatser för forskning och utvecklingsarbete om energianvändning i bebyggelse, transporter och samfärdslösning samt för energitillförsel. Ökad vikt läggs vid insatser på långsiktig och grundläggande forskning inom energisektorn.

Förslag

Forskningssamarbete med EG

I bilaga 1 (utrikesdepartementet) föreslår regeringen i avsnitt 5 (s. 6–8) – efter föredragning av statsrådet Mats Hellström – att riksdagen till Forskningssamarbete med Europeiska gemenskaperna för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 44 000 000 kr.

Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling

I bilaga 9 (industridepartementet) föreslår regeringen i avsnitt 3 (s. 6–31) – efter föredragning av industriminister Thage G. Peterson – att riksdagen

1. godkänner vad föredragande statsrådet har förordat (s. 11–12) om vidgade former för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling,

2. till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1984/85 under [tolfte] huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 546 700 000 kr.,

3. till Styrelsen för teknisk utveckling: Förvaltningskostnader för budgetåret 1984/85 under [tolfte] huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 66 272 000 kr.,

4. till Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer för budgetåret 1984/85 under [tolfte] huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

5. till Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning för budgetåret 1984/85 under [tolfte] huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 14 000 000 kr.,

6. medger att under budgetåren 1985/86–1986/87 1 466 100 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1984/85 får användas för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling,

7. medger att under budgetåren 1985/86–1986/87 36 500 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1984/85 får användas för styrelsens för teknisk utveckling stöd till finansiering av utrustning,

8. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1984/85, i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört, ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär åtaganden om högst 230 000 000 kr. under budgetåret 1987/88 och 180 000 000 kr. under budgetåret 1988/89.

Energiforskning

I bilaga 9 föreslår regeringen vidare i avsnitt 4 (s. 31–85) – efter föredragning av statsrådet Birgitta Dahl – att riksdagen

1. godkänner de huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning som föredragande statsrådet har förordat,

2. medger att under budgetåren 1984/85–1986/87 får användas 1 191 500 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1983/84 för Huvudprogram Energiforskning,

3. till Energiforskning för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 421 500 000 kr.,

4. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1984/85 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtagan-

den om 35 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 och om 35 000 000 kr. för budgetåret 1988/89.

Motionerna

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1983/84:107* och behandlas här är

1983/84:2596 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), vari hemställs

1. att riksdagen med avslag på propositionens 1983/84:107 förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande den framtida organisationen av energiforskningen,

2. att riksdagen beslutar att ett vetenskapligt råd knyts till statens energiverk i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att energiforskningen för gällande programperiod baseras i huvudsak på den av energiforskningsnämnden förordade miniminivån med de ändringar däri beträffande forskning om energiskog och drivmedel som föreslås i motionen,

1983/84:2598 av Per Petersson m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående fördelningen av medlen till flygteknisk forskning,

1983/84:2611 av Ingrid Sundberg m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen hemställer att regeringen vid skapande av forskningsrådsfunktionen inom den tekniska forskningen ger det forskarsammansatta rådet rätt att besluta i stödärendena,

1983/84:2615 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

21. till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1984/85 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett i förhållande till proposition 1983/84:107 med 50 milj. kr. förhöjt reservationsanslag i enlighet med vad som anförts i motionen,

22. ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande inriktningen av styrelsens för teknisk utveckling långivning till forskning och utvecklingsarbete i företagen,

23. ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om formerna för stöd till enskilda uppfinnare,

24. godkänner riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning som förordas i motionen,

25. beslutar att under budgetåren 1984/85–1986/87 får användas 1 600 000[000] kr., utöver de medel som ej disponeras under budgetåret 1983/84, för Huvudprogram Energiforskning, samt att begärt bemyndigande för regeringen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser för forskning och utveckling inom energiområdet för budgetåren 1987/88 och 1988/89 räknas upp i motsvarande mån i enlighet med vad som anförts i motionen,

26. till Energiforskning för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 500 000 000 kr.,

27. avslår förslaget i proposition 1983/84:107 om förändrad myndighetsorganisation på energiområdet i enlighet med vad som förordas i motionen,

28. avslår förslaget i proposition 1983/84:107 om förändrad ansvarsfördelning mellan myndigheter för skilda programområden och som sin mening uttalar att dessa frågor bör behandlas i samband med nästkommande beslut om riktlinjerna för energipolitiken i enlighet med vad som anförs i motionen,

29. hos regeringen begär att förhandlingar upptas i syfte att avveckla ekonomiska åtaganden från Sveriges sida som rör det internationella samarbetet kring fusionsforskning i enlighet med vad som anförs i motionen,

1983/84:2628 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag till Huvudprogram Energiforskning i enlighet med vad som framförts i motionen,

2. med ändring i proposition 1983/84:107 till Energiforskning budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 550 000 000 kr.,

3. med ändring i proposition 1983/84:107 beslutar att 1 646 000 000 kr. anslås till Huvudprogram Energiforskning budgetåren 1984/85–1986/87,

1983/84:2631 av Jörn Svensson (vpk), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger till känna behovet av att utöver vad som anges i proposition 1983/84:107 utöka resurserna för forskning på varvsnäringsens område och hemställer hos regeringen om förslag härom,

1983/84:2634 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

28. beslutar att inrätta ett tekniskt-vetenskapligt forskningsråd i enlighet med vad som i motionen anförts,

29. till Tekniskt-vetenskapliga forskningsrådet under [åttonde] huvudtiteln (nytt anslag) för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag om 70 000 000 kr.,

1983/84:2636 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), vari – med motivering i motion 1983/84:2634 – hemställs att riksdagen till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1984/85 under [tolfte] huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag om 476 700 000 kr., ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag med 70 000 000 kr.,

1983/84:2639 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. uppdrar åt regeringen att inkomma med nytt förslag till medelsfördelning mellan de olika energiforskningsprogrammen i enlighet med vad som anförts i denna motion,

2. uppdrar åt regeringen att i god tid före den föreslagna treårsperiodens utgång presentera ett förslag om hur energiforskningen skall infogas i den övriga forskningsorganisationen.

Den motion som har väckts *med anledning av proposition 1983/84:135* och behandlas här är

1983/84:2640 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om i princip lika fördelning av finansieringen av den kollektiva forskningen mellan staten och industrin,

14. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om generell utformning av det aviserade stödet Näringsbidrag till innovatörer,

20. beslutar öka anslaget till STU:s program för Teknikupphandling med 8 000 000 kr. utöver regeringens förslag under vartdera av budgetåren 1984/85, 1985/86 och 1986/87.

De motioner från *allmänna motionstiden* som behandlas här är

1983/84:562 av Sten Svensson m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den framtida inriktningen av forsknings- och utvecklingsverksamheten vid Ransstadverket,

1983/84:851 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (5) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om teknisk utveckling (delvis; se i övrigt NU 1983/84:42),

1983/84:911 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

8. uttalar sig för att det energipolitiska stödet ges en sådan inriktning att användningen av solenergi främjas i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vindkraftsprogrammet,

13. beslutar att stöd till investeringar i små vindkraftverk skall utgå enligt samma grunder som gäller för små vattenkraftverk,

1983/84:1038 av Bengt Kindbom m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ansvaret för återställningsarbeten vid Ransstadverket,

2. hos regeringen anhåller om att frågan om Ransstadverkets framtida användning för annat än skifferhantering utreds,

1983/84:1311 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att energipolitiken skall ges sådan inriktning att möjligheten att utnyttja solenergi enligt de riktlinjer som anges i motionen till fullo tillvaratas.

1983/84:1356 av Ivar Franzén m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om etanol producerad på inhemska jordbruksråvaror för att användas som drivmedel/

oktanhöjande tillsats och vikten av att övergå till blyfri bensin om möjligt redan 1986,

1983/84:1367 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (10) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om småskaliga värmesystem och solvärme,

1983/84:1369 av Ivar Franzén (c) och Arne Fransson (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering och stöd för utbyggnad av små --- vindkraftverk [i övrigt behandlad i bostadsutskottets betänkande BoU 1983/84:30],

1983/84:1872 av Elving Andersson (c) och Pär Granstedt (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående inriktningen av åtgärder för utnyttjande av biomassa,

1983/84:1885 av Paul Jansson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag syftande till att ta till vara de resurser och möjligheter som finns vid Ranstadsverket vid framtida FoU-insatser,

1983/84:1889 av Sigvard Persson (c) och Gunhild Bolander (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om behovet av stimulansåtgärder för fortsatt forskning om gengasdrift samt tillverkning och marknadsföring av gengasaggregat och gengasteknik,

1983/84:2120 av Per Stenmarck m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

3. uttalar att Produktionsförnyelse- och Konstruktionsforskningscentrum (PKC) vid tekniska högskolan i Lund bör prioriteras,

4. beslutar utreda förutsättningarna för särskild hyressättning för småföretag vid forskningsbyn IDEON i Lund,

5. uttalar att forsknings- och utvecklingsarbete inom det gasteknologiska området förläggs till gasteknologiska institutet vid Lunds universitet,

1983/84:2310 av Lennart Pettersson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för inrättande av ett tekniskt forskningsråd,

1983/84:2480 av Ivar Franzén (c) och Kjell A. Mattsson (c), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen uttalar sig för att utvecklingen av vyrmetanmetoden bör främjas på sätt som anges i motionen.

Motion 1983/84:2634 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2310 har hänvisats till utbildningsutskottet och av detta överlämnats till näringsutskottet.

Utskottet

Inledning

Näringsutskottet behandlar i detta betänkande två stora forskningssektorer till vilka staten bidrar med betydande ekonomiska resurser. Den ena är den verksamhet som styrelsen för teknisk utveckling (STU) stöder med medel från sitt anslag till teknisk forskning och utveckling. Den andra är energiforskningen, som på senare år har blivit ett viktigt inslag i energipolitiken. I båda fallen sträcker sig tidshorisonten i första hand tre budgetår framåt i tiden, genom att medelsramar anges för perioden 1984/85–1986/87. Därutöver föreslås regeringen få bemyndiganden att redan under det närmaste året ikläda staten vissa ekonomiska förpliktelser för budgetåren 1987/88 och 1988/89. När det gäller energiforskningen – samlad i ett Huvudprogram Energiforskning – önskar regeringen också riksdagens godkännande av de huvudsakliga riktlinjer som anges i propositionen. Nära samband med avsnittet om energiforskning har en punkt – i utrikesdepartementets del av propositionen – om forskningssamarbete med EG; det gäller här i praktiken Sveriges deltagande i EG:s fusionsforskningsprogram. Frågan härom tar utskottet upp vid sin behandling av energiforskningsprogrammet.

Industridepartementets del av propositionen inleds av industriministern med några principiella synpunkter på forskning, teknisk utveckling och industriell förnyelse. Han berör bl. a. problemen om hur stora resurser som tillsammans taget bör satsas på teknisk forskning och utveckling och om hur avvägningen skall ske mellan mer grundläggande forskning och utvecklingsarbete. Industriministerns slutsats, som utskottet instämmer i, är att insatser för teknisk forskning och utveckling måste grundas på omsorgsfulla studier där uppmärksamhet ägnas också åt samhälleliga behov av sådan verksamhet och åt förutsättningar och villkor för resultatens nyttiggörande.

I ytterligare ett inledande avsnitt diskuterar industriministern motiv och former för statligt stöd till forskning och utvecklingsarbete. Inga områden av tekniken får bli helt försummade, sägs det här, och en rimlig beredskapsnivå bör upprätthållas inom de flesta. Samtidigt finns det skäl för en koncentration av forskningsinsatserna till vissa områden. Två olika kriterier för en sådan koncentration nämns. Det ena är att man bör beakta teknikområden av betydelse för sådana näringsgrenar där Sverige har eller kan väntas få komparativa fördelar. Det andra är att internationellt sett särskilt framstående forskarbegåvningar som kommer fram inom landet bör tas till vara. En viktig principfråga som industriministern berör är avvägningen mellan generellt och selektivt stöd från statens sida. Den dominerande formen är, konstaterar han härvid, ett mellanting mellan dessa båda ytterligheter. Detta gäller det ekonomiska stöd som förmedlas av STU och Industrifonden. Utskottet vill här påpeka att Industrifonden och en del annan verksamhet som är nära relaterad till STU:s behandlas i utskottets betänkande NU

1983/84:42 med anledning av proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse.

Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling

Översikt

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) är det främsta instrumentet för det statliga stödet till teknisk forskning och utveckling. Statsmakterna har angivit tre roller för STU – dess industriroll, dess forskningsstödjande roll och dess samhällssektorsroll. Den sistnämnda avser STU:s uppgift att med teknikens hjälp främja utvecklingen inom olika samhällssektorer. Medel till STU:s verksamhet anvisas huvudsakligen i programtermer. De tre rollerna återspeglas därvid i uppdelningen på program och delprogram. Propositionen innehåller en ganska omfattande redovisning av STU:s anslagsframställning. STU har där inte bara beräknat medelsbehovet för budgetåret 1984/85 utan också lämnat förslag till plan för verksamheten under en treårsperiod som sträcker sig över de båda närmast följande budgetåren. Regeringen har som underlag för sin beredning också haft en utvärdering som STU på dess uppdrag har gjort av sin hittillsvarande verksamhet.

Den övervägande delen av de medel som STU skall förfoga över föreslås liksom tidigare bli anvisade över ett anslag benämnt Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling. För det ändamål som kommer till uttryck i denna rubrik disponerar STU även vissa medel som anvisas under anslaget Energiforskning. Medel till förvaltningskostnader föreslås fortsättningsvis bli anvisade under ett särskilt anslag. För den del av förvaltningskostnaderna som hänför sig till energiområdet skall medel tillföras detta anslag från anslaget Energiforskning. Liksom tidigare föreslås därutöver ett anslag till utrustning och ett anslag – till ett formellt belopp – under vilket kostnader och intäkter för drift och förvaltning av forskningsstationer skall redovisas.

Det huvudsakliga intresset vid budgetbehandlingen är knutet till anslaget för teknisk forskning och utveckling. Under detta anslag anges en medelsram av 722 milj. kr. för kostnader budgetåret 1984/85 avseende de fyra program inom vilka STU förutsätts förverkliga de olika roller som nyss har nämnts. Dominerande är program 1, Industriellt och samhällsinriktat tekniskt utvecklingsarbete, och program 2, Kunskapsutveckling. Av dessa svarar det första (404,2 milj. kr.) i huvudsak för industrirollen och samhällssektorsrollen, det senare (236 milj. kr.) för den forskningsstödjande rollen. Från bruttobeloppet 722 milj. kr. dras emellertid tre poster av – återbetalningar m. m., ränteutgifter från riksgäldskontoret, där STU får placera sina anslagsmedel räntebärande, och förvaltningskostnaderna, vilka som förut sagts redovisas under ett särskilt anslag. Nettot blir 546,7 milj. kr., vilket alltså är den summa som föreslås bli anvisad under anslaget. Treårsplanering-

en kommer till uttryck i att riksdagen dessutom anmodas fatta beslut om ett belopp som utöver eventuella kvarstående anslagsmedel skall få användas för STU:s verksamhet under budgetåren 1985/86 och 1986/87. Detta belopp har satts till 1 466,1 milj. kr. Regeringen föreslås också få bemyndigande att ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete under ytterligare två budgetår, 1987/88 och 1988/89. Dessa åtaganden skall få uppgå högst till 230 milj. kr. resp. 180 milj. kr.

Program 1 innefattar fem delprogram, av vilka de båda största benämns Teknikområden och Insatsområden. Ekonomiska ramar anges även för dessa delprogram. Föredragande statsrådets diskussion i propositionen avser i första hand inriktningen av insatserna under det förstnämnda delprogrammet och parallellt därmed under program 2, Kunskapsutveckling. Regeringen begär att riksdagen skall dels besluta om de anslag och mera långsiktiga ekonomiska dispositioner som har nämnts i det föregående, dels godkänna vad regeringen föreslår om vidgade former för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling.

De motionsyrkanden som har anknytning till denna del av propositionen gäller dels anslaget till teknisk forskning och utveckling och motsvarande medelsberäkning avseende senare budgetår, dels stödverksamhetens former, dels – undantagsvis – inriktningen på skilda teknikområden. Utskottet tar upp resursfrågorna innan olika stödformer etc. behandlas. Ett förslag om att en del av medelsramen i stället skall överföras till ett nybildat tekniskt forskningsråd under utbildningsdepartementet föranleder dock en avvikelse från denna ordning.

Teknisk forskningsrådsfunktion eller fristående tekniskt forskningsråd?

Regeringen föreslår att inom ramen för STU:s kunskapsutvecklingsprogram 20 milj. kr. per år skall avdelas för en teknisk forskningsrådsfunktion, inrättad på försök. Bakgrunden är att det från olika håll, bl. a. inom det till industridepartementet knutna industriella och tekniska rådet, har anförts farhågor för att viss teknisk forskning som är framstående i internationellt perspektiv men vars relevans är svår att skönja kan bli åsidosatt vid STU:s stödgivning. STU har vid sina undersökningar kommit fram till att dessa farhågor är överdrivna men att särskilda åtgärder likväl är motiverade. Regeringens förslag bygger på vad STU har förordat, med stöd från flertalet av de remissinstanser som har uttalat sig i saken. De särskilt avsatta medlen skall fördelas enligt en särskild beslutsordning med fastställda ansökningstillfällen. Stödärendena skall avgöras på grundval av vad ett forskarsammansatt råd, tillkommet enligt en närmare beskriven procedur, har rekommenderat. En från STU:s övriga organisation fristående huvudsekreterare skall vara föredragande.

Moderata samlingspartiet hävdar i motion 1983/84:2634 att det skulle vara

en styrka om huvuddelen av anslagen till teknisk forskning i stället fördelades av ett forskningsråd. Erforderliga medel borde därför, i stället för att gå till STU, anvisas till ett fristående tekniskt forskningsråd. Under det första verksamhetsåret borde detta råd disponera 70 milj. kr.

Motion 1983/84:2310 (s), som väcktes under allmänna motionstiden, går också ut på att ett tekniskt forskningsråd bör inrättas. En hård satsning på tillämpad forskning och utveckling rymmer faror, säger motionärerna. Det finns ett klart samband mellan kvaliteten på den grundläggande forskningen inom olika vetenskaper och dessas förmåga att generera resultat som kan utnyttjas i praktiska tillämpningar. Det är enligt motionärerna en allmän uppfattning att det tekniska forskningsområdet kännetecknas av en påtaglig obalans, i det att de externa anslagen till de tekniska högskolorna överstiger fakultetsanslagen. De målinriktade organen, bland vilka främst märks STU och statens råd för byggnadsforskning, har i praktiken begränsade möjligheter att stödja långsiktig inomvetenskapligt motiverad teknisk grundforskning.

I denna fråga har utbildningsutskottet yttrat sig till näringsutskottet (se s. 63 f.). Utbildningsutskottet uttrycker förståelse för att det finns oro för att den tekniska grundforskningen skall komma i skymundan för den verksamhet som volymmässigt är dominerande inom STU:s område. Kunskapsutvecklingen är dock numera klart urskiljbar, säger utbildningsutskottet, eftersom den har ett eget programområde. Den tekniska grundforskningen kommer också att lyftas fram genom inrättandet av en forskningsrådsfunktion inom STU. Utbildningsutskottet anser att den av regeringen föreslagna konstruktionen först bör prövas innan frågan om ett helt fristående forskningsråd för den tekniska grundforskningen tas upp. Motionsyrkandena om ett sådant forskningsråd får därför inte stöd av utbildningsutskottet. Moderata samlingspartiets representanter har anmält avvikande mening. De anser att ett tekniskt forskningsråd bör inrättas enligt förslaget i motion 1983/84:2634 (m).

Näringsutskottet instämmer i vad utbildningsutskottet har anfört och avstyrker följaktligen såväl motion 1983/84:2310 (s) som motion 1983/84:2634 (m) i den del som behandlas här.

I motion 1983/84:2611 (m) möter synpunkter som är nära besläktade med det resonemang om ett tekniskt forskningsråd som förs i de båda nyss behandlade motionerna. Motionären godtar visserligen att en teknisk forskningsrådsfunktion kommer till stånd inom STU, men hon menar att det på detta forskningsområde som på andra bör vara forskare som avgör ärendena om stöd till grundforskning. Därför föreslår motionären att det planerade forskarsammansatta rådet inom STU inte blir enbart rådgivande utan får beslutanderätt i stödärendena.

Utskottet anser att den ordning för beredning och beslut i stödärendena som skisseras i propositionen fyller de krav som rimligen kan ställas från forskarsamhällets sida. Skillnaden mellan att ett stödärende såsom sägs i

propositionen ”avgörs på grundval av rekommendation från ett forskarsammansatt råd” och att det såsom påyrkas i motion 1983/84:2611 (m) får avgöras av detta råd torde i praktiken sakna betydelse. Utskottet avstyrker sålunda denna motion.

Ekonomiska resurser för STU

När det gäller anslag till STU för teknisk forskning och utveckling finns förutom regeringens i det föregående redovisade förslag avvikande yrkanden i tre partimotioner.

Enligt motion 1983/84:2636 (m) bör anslaget bestämmas till ett belopp som är 70 milj. kr. lägre än det som regeringen har begärt. Dessa 70 milj. kr. är den summa som enligt motionärernas nyss berörda förslag skulle anvisas under åttonde huvudtiteln till ett tekniskt forskningsråd.

I motion 1983/84:2615 (c) föreslås tvärtom större anslag än det regeringen har begärt. Av det belopp som regeringen i proposition 1983/84:135 har föreslagit för Industrifondens räkning under rubriken Stöd till utvecklingsarbete skulle under den aktuella treårsperioden 50 milj. kr. per år föras över till STU:s anslag för att den vägen komma de små och medelstora företagen till godo. I näringsutskottets betänkande NU 1983/84:42 finns en reservation, nr 24, till förmån för en sådan omdisposition. Från motionärernas sida torde bifall till denna reservation vara en förutsättning för att det nu aktuella yrkandet i motionen skall få stöd i detta sammanhang.

På motsvarande sätt förhåller det sig med ett yrkande i motion 1983/84:2640 (fp) att för STU:s delprogram för teknikupphandling skall under vart och ett av de tre närmaste budgetåren disponeras 8 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit. I stället slopas enligt motionärernas förslag – som i betänkandet NU 1983/84:42 har följts upp i reservation nr 20 – det anslag till åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling som regeringen har begärt i proposition 1983/84:135.

Utskottet hänvisar till sina ställningstaganden i det föregående och i betänkandet NU 1983/84:42 till de nu berörda ändringsförslagen och tillstyrker regeringens förslag beträffande ekonomiska resurser för STU till teknisk forskning och utveckling. Motionerna 1983/84:2636 (m), 1983/84:2615 (c) och 1983/84:2640 (fp) avstyrks följaktligen, de båda sistnämnda i här aktuella delar.

Regeringens förslag i övrigt beträffande ekonomiska resurser för STU tillstyrks av utskottet. Det gäller anslag för budgetåret 1984/85 till förvaltningskostnader, till drift av forskningsstationer och till utrustning samt medelsram för det sistnämnda ändamålet under budgetåren 1985/86 och 1986/87.

Särskilda teknikområden

Vad som i propositionen anförs om hur STU:s stöd är tänkt att fördelas på olika insats- och teknikområden ger bara på ett par punkter anledning till kommentarer från utskottets sida, delvis i anslutning till motionsyrkanden.

Verkstadstekniken har avgörande betydelse för den produktionstekniska förnyelsen i flertalet branscher, påpekas det i propositionen (bil. 9 s. 16). STU:s insatser på området bör enligt regeringens uppfattning främst inriktas mot flexibla automatiserade produktionssystem. En fortsatt successiv upptrappning av insatserna på detta område är planerad. Inom området *havsteknik* avses STU:s insatser främst bli inriktade på framtagning av produkter och system för oljeutvinningsmarknaden. Det anförs också att STU bör stödja verksamheten vid Marintekniska Institutet SSPA för att detta institut skall vidmakthållas som en resurs för svensk havsteknisk industri.

Mot bakgrund av dessa uttalanden får man se motion 1983/84:2631 (vpk). Där föreslås att riksdagen skall rikta ett uttalande till regeringen om behovet av utökade resurser för forskning på varvsnäringens område och begära att regeringen lägger fram förslag i detta hänseende. Det är risk för, menar motionären, att nydaningen inom tidigare krisområden kommer i skuggan. Som ett belägg för detta nämns att varvsnäringen intar en undanskymd plats i STU:s program. Denna bransch har emellertid, poängterar motionären, en betydelsefull potential för förnyelse av en etablerad teknik och kompetens. Tillväxtbranscher är också de som genom teknisk nydaning återerövrar förlorad mark, sägs det avslutningsvis i motionen.

De kvarvarande svenska skeppsvarven besitter i allmänhet en hög teknisk kompetens och kvalificerad utrustning för den produktion som de är avsedda för. Deras aktuella svårigheter att skaffa sig nya lönsamma order torde vara att tillskriva andra omständigheter än bristande teknisk utveckling. Detta innebär dock icke att inte fortsatta strävanden på detta område är angelägna. De fortsatta och ökade satsningar inom områdena verkstadsteknik och havsteknik som STU enligt propositionen skall göra lämnar rum för stöd också åt varvsindustrin. Det bör emellertid enligt utskottets mening i första hand ankomma på företagen inom branschen att själva påkalla medverkan från STU:s sida. Utskottet är inte berett att föreslå något särskilt initiativ från riksdagens sida på detta område. Motion 1983/84:2631 (vpk) avstyrks sålunda.

I anslutning till verkstadsindustrin berör propositionen utvecklingen inom *materialtekniken*. Det är här, framhålls det, fråga om ett mycket omfattande område, där STU på sistone har inriktat sig främst på att förstärka insatserna på delområden där utvecklingen av nya material och materialegenskaper är central. Regeringen räknar med en oförändrad medelsnivå för det materialtekniska området. För att ökade satsningar på vissa nya material skall bli möjlig måste då satsningarna på mera konventionella metalliska material minskas, anförs det. De ökade satsningarna skall ta sikte på polymera

material, särskilt polymerbaserade fiberkompositer, samt högpresterande keramer. När det gäller att upprätthålla och vidareutveckla kompetensen på metallforskningsområdet förutsätts industrin ta ett ökat ansvar.

När frågan om ett motsvarande treårsprogram för STU:s verksamhet behandlades våren 1981 (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:64, rskr 1980/81:425) gjorde riksdagen ett uttalande som utskottet här vill erinra om. Materialteknikens betydelse och tillgången i Sverige på hög både forskar-kompetens och industriell kompetens inom detta underströks inledningsvis. Därefter tog utskottet upp frågan om stålindustrins forskning och utvecklingsarbete och anförde (s. 35):

I den omvandling som sker inom svensk stålindustri ingår ett målmedvetet utvecklingsarbete för att ta fram och marknadsföra nya produkter och produktkvaliteter. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att dessa strävanden, särskilt när stålbranschen befinner sig i ett läge med stora omställnings- och finansieringssvårigheter, inte äventyras genom större omprioriteringar av STU:s insatser. Ett ytterligare skäl för fortsatta insatser på en hög nivå för stålindustrins utvecklingsarbete är, konstaterar utskottet, att resultaten snabbt kan omsättas i praktisk drift genom att yrkeskompetens och industriell utrustning finns tillgänglig. Stödet till teknisk forskning och utveckling på stålområdet kan sålunda ge utdelning på kort tid i form av nya produkter inom såväl stål- som verkstadsindustrin.

Stålindustrin befinner sig i ett intressant skede. Efter en genomgripande strukturomvandling av handelsstålsindustrin är det nu specialstålsindustrins tur att genomgå en liknande utveckling. De investeringar som då är nödvändiga kräver stora ekonomiska resurser. Uttalandet i propositionen om ett ökat ansvarstagande från industrins sida måste sättas in i detta sammanhang. Det förefaller vanskligt att nu bestämt räkna med att behovet av materialteknisk forskning rörande stål kan tillgodoses i önskvärd utsträckning om statens medverkan kraftigt reduceras. Den omprioritering av STU:s insatser på materialteknikens område som otvivelaktigt är motiverad med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen får inte ske så snabbt att stålindustrin får svårt att i fråga om forskning och utveckling hävda sig i den internationella konkurrensen. Stor vikt måste följaktligen läggas vid att den fortgående omprioriteringen sker på ett balanserat sätt, så att även stålindustrin får en god grund för fortsatt produktförnyelse. Utskottet föreslår att riksdagen kompletterar propositionens avsnitt om materialteknik med ett uttalande av nu angiven innebörd.

Den civila flygtekniska forskningen föreslås i propositionen få successivt ökat stöd från STU:s sida. De planerade insatserna skall därvid samordnas med det omfattande militära forskningsprogrammet på det flygtekniska området. STU har, hävdas emellertid i motion 1983/84:2598 (m), begränsad flygteknisk och flygindustriell kompetens. De medel som det är fråga om borde därför i stället fördelas direkt av industridepartementet.

Utskottet finner det angeläget att planeringen och administrationen av det statliga stödet till teknisk forskning och utveckling så långt möjligt hålls

samman hos STU. Detta står i överensstämmelse med den organisationsprincip som genomgående gäller för den svenska förvaltningen. Det kan inte förutsättas att industridepartementet inom sin begränsade personalkader skall disponera en expertis på flygteknikens område som inte finns tillgänglig hos STU. Med vad nu sagts avstyrker utskottet motion 1983/84:2598 (m).

Stödformer m. m.

I en motion om näringspolitiken, 1983/84:851, vilken härrör från allmänna motionstiden, föreslår moderata samlingspartiet bl. a. att riksdagen skall göra en i motionen preciserad meningsyttring om teknisk utveckling. Det tilltänkta innehållet är i huvudsak följande. Vikten av internationellt utbyte bör betonas. Olika förändringar i skattesystemet är angelägna, t. ex. att regler som hindrar nyrekrytering av utländska forskare undanröjs och att de särskilda forskningsavdragen återinförs. Företagen måste få en tillfredsställande lönsamhet. Medel till forskning vid de tekniska fakulteterna bör gå över utbildningsdepartementet. En ny översyn av STU:s organisation och verksamhet är motiverad.

Skattefrågorna har utskottet delvis varit inne på i annat sammanhang (NU 1983/84:42 s. 46 f.); i övrigt behandlas de av skatteutskottet. Hur företagen skall kunna uppnå tillfredsställande lönsamhet är ett ekonomisk-politiskt problem vars vikt utskottet vill understryka men som knappast bör göras till föremål för en framställning till regeringen i detta sammanhang. Frågan om inrättande av ett tekniskt forskningsråd, som utskottet har behandlat i det föregående, sammanfaller i det väsentliga med frågan om vilket departement som skall ansvara för tilldelningen av medel för teknisk grundforskning. Förslaget om en ny översyn av STU:s organisation och verksamhet är således det enda som utskottet anser sig böra ta ställning till i detta sammanhang.

Motionärerna har inte angett några närmare skäl för en sådan översyn. Utskottet konstaterar att det program för STU som statsmakterna nu beslutar om bör få en väsentlig styrande effekt på verksamheten och finner inte skäl att förordna en sådan översyn som begärs i motionen.

Regeringen begär i propositionen att riksdagen skall godkänna vad som där anförs om vidgade former för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling. En nyhet är därvid att STU i fortsättningen – liksom redan tidigare Industrifonden och de regionala utvecklingsfonderna – skall kunna lämna bidrag med förbehåll att mottagaren förbinder sig att betala royalty eller annan löpande avgift om projektets resultat kan utnyttjas. Vidare föreslås att STU liksom nu Industrifonden skall kunna lämna utfästelse om stöd, s. k. projektförsäkring. Den som erhåller utfästelsen skall i gengäld erlägga försäkringsavgift, royalty eller annan löpande avgift.

Till detta avsnitt i propositionen anknyter ett yrkande i motion 1983/84:2615 (c). Motionärerna önskar ett uttalande av riksdagen att STU bör upphöra med projektstöd i traditionell mening – dvs. direkt långivning – till

storföretagen; dessa skulle fortsättningsvis enbart kunna få stöd i form av något slags garanti, t. ex. genom en projektförsäkring.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om vidgade former för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling.

I sådana fall som åsyftas i den refererade delen av motion 1983/84:2615 (c) torde framgent utfästelse om stöd bli den normala formen av medverkan från STU:s sida. Ett så kategoriskt uttalande som det motionärerna föreslår vill utskottet emellertid inte föreslå riksdagen att göra. Motionsyrkandet avstyrks alltså.

Genom STU lämnar staten stöd till kollektiv forskning, f. n. enligt 28 olika forskningsprogram. Stödet utgår i varje särskilt fall enligt ett avtal mellan STU och representanter för industrin om gemensam finansiering av ett sådant program. Avtalen är vanligen treåriga, och STU:s bidrag uppgår i genomsnitt till ca 50 % av den erforderliga finansieringen. I propositionen lämnas en del uppgifter om en pågående utvärdering av verksamheten. Industriministern understryker att en reell prövning skall göras inför varje förnyelse av avtal. Med hänvisning till att en allmän förstärkning av industrins finansiella resurser har skett och beräknas fortsätta uttalar industriministern att STU bör sträva efter att minska statens finansieringsandel för kollektiv forskning till 40 %. STU skall dock även i framtiden ha möjlighet att bidra till finansieringen med en större andel. Industriministerns linje avviker från ett förslag som STU har lagt fram, innebärande att industriintressenterna och staten i princip skulle dela finansieringen lika. I stället för att variera finansieringsandelen skulle man då kunna göra en anpassning genom att variera ramprogrammets totala omfattning.

Folkpartiet vänder sig i motion 1983/84:2640 mot vad som anförs i propositionen på denna punkt och ansluter sig i stället till STU:s förslag. Ett yrkande i motionen är att riksdagen skall göra ett uttalande till förmån för en i princip lika fördelning av finansieringen mellan staten och industrin.

Sveriges industriförbund har vänt sig till näringsutskottet med en skrivelse i denna sak. En minskning av statens finansieringsandel till 40 % skulle medföra stor risk för att forskningsvolymen minskar, säger Industriförbundet. På näringslivets sida bärs det avgörande finansiella ansvaret ofta av en mindre grupp stora företag, påpekar man. Resultaten av kollektivforskningen kommer emellertid i hög grad de mindre företagen till godo. De stora företagen har vid en minskning av den kollektiva forskningens volym andra möjligheter att tillgodose sitt behov av teknikutveckling, möjligheter som de mindre företagen saknar. Om forskningsvolymen inte kan hållas uppe minskar också forskningsprogrammets attraktivitet, varvid det blir svårare att finna betalningsvilliga intressenter.

Med hänsyn till å ena sidan det statsfinansiella läget, å andra sidan industrins på sistone förbättrade ekonomiska situation finner utskottet det riktigt att staten söker minska sin andel av den kollektiva forskningens

finansiering från ca 50 till ca 40 %. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att den avsedda förändringen sker i sådan takt och med sådant mått av hänsyn till de särskilda förutsättningarna inom olika branscher att forskningen inom de kollektiva programmen inte äventyras. Det nu sagda kan innebära att övergången till den nya finansieringsprincipen får ske långsammare än vad regeringen har räknat med. Det kan också tänkas att regeringen får anledning att återkomma till riksdagen med något modifierade riktlinjer för kollektivforskningens finansiering. Om riksdagen godkänner vad utskottet här har anfört synes syftet med motion 1983/84:2640 (fp) delvis bli tillgodosett. Utskottet avstyrker emellertid motionärernas yrkande om en finansieringsprincip som generellt ställer större anspråk på staten än den av regeringen förordade.

Industriministern deklarerar i propositionen en positiv inställning till en av STU föreslagen ny stödform, näringsbidrag till innovatörer. Stödet skulle ha karaktären av ett "idébidrag" till kreativa personer och innovativa grupper, avsett att möjliggöra att stödmottagaren kan bearbeta sina idéer så långt att de kan fortsätta i normal projektform. Det bör enligt propositionen ankomma på regeringen att svara för den närmare utformningen av det nya stödet enligt de riktlinjer som STU har angivit.

Förslaget om denna nya stödform kommenteras i motion 1983/84:2640 (fp). Motionärerna efterlyser besked bl. a. om hur stödet närmare skall utformas och på vilka grunder en uppfinnare skall kunna få sådant stöd. De föreslår att riksdagen skall uttala att kriterierna för detta stöd bör göras så generella som möjligt – projekten bör inte pekats ut av STU.

Utskottet har svårt att se hur det skulle vara möjligt att ange så generella kriterier att inte en närmare prövning av i ansökan skisserade projektidéer och en jämförelse mellan olika sökandes uppslag skall bli nödvändig. Motionsyrkandet avstyrks således.

De som kommer i fråga för den nu nämnda stödformen torde vara etablerade innovatörer, säger centerpartiet i motion 1983/84:2615. Personer med idéer bör emellertid kunna få stöd även om de inte tidigare har sysslat med uppfinnarverksamhet. De möjligheter som finns att ge stöd till personer utan erfarenhet som uppfinnare bör därför utnyttjas i så stor omfattning som möjligt och gällande regler tillämpas generöst, menar motionärerna och begär att riksdagen skall rikta ett uttalande av den innebörden till regeringen.

Utskottet uppfattar vad motionärerna anför som ett understrykande av redan befintliga förutsättningar för STU att differentiera uppfinnarstödet och utgår från att STU är berättigad att utnyttja dessa utan något påpekande från riksdagens och regeringens sida. Följaktligen anser utskottet att motionsyrkandet inte behöver föranleda någon särskild åtgärd utan bör avslås av riksdagen.

Ett produktförnyelse- och konstruktionsforskningscentrum (PKC) håller på att skapas i anslutning till institutionen för maskinkonstruktion vid Lunds universitets tekniska fakultet. PKC betecknas som en forsknings-, undervis-

nings- och testanläggning för den svenska industrin och högskoleutbildningen avseende nya hjälpmedel, metoder och teknik vid produktutveckling och produktion. Avsikten är att PKC skall bedriva forskning inom detta område samt genom tillämpning och utbildning överföra forskningsresultaten i praktisk användning. Verksamheten bedrivs hittills huvudsakligen på ideell basis; meningen är att den under en treårsperiod skall byggas upp med fyra å fem huvudintressenter som garanterar dess finansiering. Diskussioner härom pågår.

Ett yrkande i motion 1983/84:2120 (m) – som avser utveckling av näringslivet i Malmöhus län – är att riksdagen skall uttala att PKC bör prioriteras.

Utskottet har fått närmare information om PKC. Syftet med detta initiativ är lovligt, och en utbyggd verksamhet kan komma att vara av intresse långt utanför den region som motionärerna i första hand vill främja. Något uttalande av riksdagen om att PKC bör prioriteras finns det emellertid uppenbarligen inte underlag för. Motionen avstyrks följaktligen i denna del.

Ett annat – längre kommet – skänkt projekt är forskningsbyn Ideon i Lund, avsedd för högteknologiskt inriktade större och mindre företag som kan dra nytta av att bedriva forskning och utveckling i nära anslutning till universitetet. En särskild stiftelse står bakom projektet. Utskottet har besökt Ideon och funnit verksamheten intressant och lovande.

Ett annat yrkande i den nyssnämnda motionen 1983/84:2120 (m) är att riksdagen skall låta utreda förutsättningarna för särskild hyressättning för småföretag vid forskningsbyn Ideon.

Hyrorna vid Ideon betecknas i stiftelsens informationsmaterial som marknadsmässiga. Det ankommer givetvis på stiftelsen själv att utforma hyresvillkoren utifrån de ekonomiska förutsättningar som föreligger. Att riksdagen skulle föranstalta om en utredning härvidlag ter sig inte motiverat. Motion 1983/84:2120 (m) avstyrks därför även i denna del.

Energiforskning

Inledning

Riksdagen har tre gånger, åren 1975, 1978 och 1981, fattat beslut om ett Huvudprogram Energiforskning, var gång för en period av tre budgetår. Det nuvarande huvudprogrammet löper sålunda till slutet av budgetåret 1983/84. Inom dess ram finns, liksom i de tidigare huvudprogrammen, en detaljerad struktur för den mångsidiga forskning som det är fråga om. Huvudprogrammet är indelat i sex program, av vilka de fyra första i sin tur är uppdelade i delprogram. Inom vissa delprogram kan man urskilja olika programelement. Huvudprogrammet är ett instrument för fördelning av statens stöd till den berörda forskningen och därmed för styrning av denna så att den effektivt kan medverka till att skapa förutsättningar för de energipolitiska mål som

statsmakterna har fastställt. En rad olika organ – myndigheter, forskningsråd och det statsägda Studsvik Energiteknik AB – är verksamma inom energiforskningsprogrammet, i regel med programansvar för en del av detta. Statligt finansierade forsknings- och utvecklingsinsatser förekommer dessutom i betydande utsträckning utanför energiforskningsprogrammets ram, t. ex. i statens vattenfallsverks och statens kärnkraftinspektions regi.

I proposition 1983/84:107 lägger regeringen fram förslag till ett nytt treårigt energiforskningsprogram, för budgetåren 1984/85–1986/87, med samma grunddrag som de tidigare. Förslaget bygger på ett omfattande material. De programansvariga organen har fått utarbeta planeringsunderlag, som har remissbehandlats. Energiforskningsnämnden har på grundval av bl. a. detta material uttalat sig om vissa långsiktiga och övergripande frågor och om avvägningen av de samlade statliga insatserna under programperioden. Sedan har en ny remissbehandling ägt rum.

Insatserna inom energiforskningsprogrammet bör, säger föredragande statsrådet i propositionen (bil. 9 s. 36), även fortsättningsvis i huvudsak koncentreras till sådana för vår energiförsörjning angelägna och fruktbara utvecklingslinjer som kan ge betydelsefulla bidrag till vår energiförsörjning redan på kort och medellång sikt. Samtidigt betonar föredraganden emellertid att hon har lagt stor vikt vid den långsiktiga forskningen. En huvuddel av resurserna anslås enligt förslaget till forskning och utvecklingsarbete om utnyttjande av sådana energikällor som ersätter olja och oljeprodukter. Programmets mångsidighet motiveras särskilt av att energisystemet måste göras flexibelt och omställningsbart för att kärnkraftsavvecklingen skall underlättas och den långsiktiga energiförsörjningen klaras. Föredraganden understryker också särskilt den betydelse som energiforskningsprogrammet har när det gäller att öka industrins kompetens och konkurrensförmåga.

Liksom vid motsvarande tillfällen tidigare föreslås riksdagen besluta om en ekonomisk ram för Huvudprogram Energiforskning avseende hela programperioden och anvisa anslag för det budgetår som stundar närmast. I propositionen presenteras också en uppdelning av det totala anslagsbeloppet på de olika program som ingår i huvudprogrammet. De beräknade kostnaderna för samtliga delprogram anges också. Liksom tidigare föreslås regeringen få förfoga över en vid programperiodens början ofördelad medelsreserv. En grundläggande fråga är på vilken total nivå statens insatser i det nya energiforskningsprogrammet skall ligga. I planeringsunderlagen ingår enligt regeringens direktiv fyra kostnadsalternativ – från en snabb avveckling av det statliga stödet till en forcering av insatserna. Det totalbelopp som regeringen föreslår uppgår till 1 191,5 milj. kr., att jämföra med ett belopp av 1 400 milj. kr. för det nuvarande huvudprogrammet enligt 1981 års beslut. Centerpartiet har i sin partimotion 1983/84:2615 föreslagit ett avsevärt högre belopp, 1 600 milj. kr.

Riksdagen föreslås vidare ta ställning till de huvudsakliga riktlinjerna för

verksamheten inom huvudprogrammet. Inom energiforskningsprogrammets ram bör, sägs det i propositionen, under löpande treårsprogram finnas ett utrymme för en successiv omprövning och precisering av programmet i dess olika delar. Sedan riksdagen har tagit ställning beträffande medelsramen förutsätts det ankomma på regeringen att besluta om den närmare fördelningen av medel mellan olika program och delar därav liksom om den närmare programindelningen. De medelsbehov som anges för program och vissa delprogram får enligt föredragande statsrådet ses som preliminära beräkningar. Det förutses att justeringar och omfördelningar kan komma att aktualiseras mot bakgrund av erfarenheter och underlag som successivt kommer fram under programperioden.

För riksdagens behandling föreligger utom regeringens förslag också ett antal motioner som till en del rör övergripande frågor om inriktning och resursnivå, till en del detaljfrågor. De senare kan emellertid ha stor principiell betydelse, såsom när det gäller om ett visst ämnesområde skall ingå i energiforskningsprogrammet eller icke. Jämte de motionsyrkanden om energiforskning som har föranletts av propositionen tar utskottet i detta sammanhang också upp ett antal yrkanden från allmänna motionstiden med mer eller mindre stark anknytning till vad som behandlas i propositionen.

En första punkt i utskottets framställning liksom i propositionen gäller en organisatorisk fråga, om energiforskningsnämndens fortbestånd. Därefter kommer utskottet in på förslagen rörande inriktning av och resurser för energiforskningen. Först behandlas då övergripande frågor och därefter frågor som rör särskilda program eller delprogram. Den del av utrikesdepartementets bilaga till proposition 1983/84:107 som avser samarbete med EG på fusionsforskningens område tas upp i detta sammanhang och likaså ett avsnitt i budgetpropositionen som avser verksamheten vid Ranstad Skiffer AB.

Energiforskningsnämnden

Energiforskningsnämnden, som inrättades år 1982, har inom Huvudprogram Energiforskning programansvar för dels två delprogram – Teknikbevakning och Fusionsenergi – inom programmet Energitillförsel, dels programmet Allmänna energisystemstudier. Dess ansvar för fusionsforskningsprogrammet föreslås nu bli överfört till naturvetenskapliga forskningsrådet. Till denna fråga återkommer utskottet i det följande. Enligt propositionen är huvudparten av energiforskningsnämndens övriga verksamhetsgrenar av den arten att de bör närmare anknytas till de centrala energipolitiska uppgifter som numera ligger på statens energiverk. Det är, säger föredraganden, väsentligt att stärka de mer långsiktiga funktionerna inom energiverket liksom verkets övergripande och samordnande myndighetsroll. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att energiforskningsnämnden den 1 juli 1984 förs samman med energiverket och sålunda upphör som särskild myndighet.

Regeringen meddelar att dess avsikt är att resurser skall samlas till en forskningsenhet inom verkets avdelning för frågor om bl. a. energianvändning, analyser och prognoser.

Förslaget rörande energiforskningsnämnden möter kritik från alla fyra oppositionspartierna. Nämnden bör kvarstå som självständig myndighet, hävdar centerpartiet i motion 1983/84:2615. Det föreslagna samgåendet medför, sägs det i denna motion, uppenbar risk för att den långsiktiga energiforskningen får vika för kortsiktiga insatser inom energiverkets mera centrala verksamhetsområden. Frågan om förändrad ansvarsfördelning mellan myndigheter för skilda programområden bör, menar motionärerna, inte tas upp nu utan behandlas i samband med nästkommande beslut om riktlinjer för energipolitiken. Särskilt betonar motionärerna att statens råd för byggnadsforskning bör få behålla sitt nuvarande programansvar i fråga om energianvändning i bebyggelse oinskränkt. Vänsterpartiet kommunisterna anför likaledes – i motion 1983/84:2628 – att samgåendet mellan energiforskningsnämnden och energiverket inte bör komma till stånd.

Moderata samlingspartiet, som – i motion 1983/84:2639 – förespråkar en översyn av energiforskningens organisation (se s. 24 f.), menar att nämnden bör vara kvar som särskild myndighet i avvaktan på denna översyn och att den bör få i uppdrag att förbereda omorganisationen. Ett yrkande i denna motion är att regeringen skall anmodas att i god tid före den treåriga programperiodens utgång presentera ett förslag till hur energiforskningen skall infogas i den övriga forskningsorganisationen. Folkpartiet riktar i motion 1983/84:2596 kritik mot regeringen för att den så snabbt föreslår en ny organisation. På sikt kan det dock, anføres det i motionen, vara motiverat att energiforskningen organisatoriskt integreras med övrig forskningsverksamhet. Den ordning som regeringen föreslår sägs dock medföra uppenbara risker för att det långsiktiga perspektivet kommer i skymundan. Med utgångspunkt i vad statens energiverk har föreslagit skisserar motionärerna en ändrad ansvarsfördelning inom energiforskningen. Anslag bl. a. till grundläggande forskning skulle överföras till naturvetenskapliga forskningsrådets och STU:s ordinarie anslag. Den vetenskapligt motiverade delen av programmet Allmänna energisystemstudier skulle tas om hand av humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet – eller enligt motionärerna hellre av forskningsrådsnämnden. Statens energiverk skulle få ett stort ansvar för forskningen och för den skall föras med ett vetenskapligt råd.

Utskottet finner det angeläget med en fristående utvärdering av det statliga stödet till forskning och utveckling på energiområdet. Så länge som energiforskningen i betydande omfattning finansieras i särskild ordning och har nuvarande uppläggning – allt enligt principen för sektorsforskning – bör enligt utskottets mening energiforskningsnämnden kvarstå som en självständig organisation med bibehållande av nuvarande arbetsuppgifter, inkl. ansvar för fusionsenergiprogrammet. I ett längre perspektiv kan det vara lämpligt att energiforskningen samordnas med övrig forskning.

Regeringen bör således, anser utskottet, under den kommande treåriga programperioden låta utreda energiforskningens framtida inriktning, omfattning och inplacering i det totala statliga forskningsprogrammet. I samband därmed kan det vara motiverat att energiforskningsnämndens organisation och ställning åter prövas. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet nu har anfört. De fyra nämnda motionerna blir därmed i allt väsentligt tillgodosedda i här berörda delar.

Energiforskningsprogrammet i stort

Några huvuddrag i förslaget till energiforskningsprogram har angivits i inledningsavsnittet. Förslaget innebär, som där har framgått, en viss minskning av statens stöd till energiforskning. Totalt sett är det emellertid, säger föredragande statsrådet, inte fråga om en längre ambitionsnivå än tidigare. Den minskning av resurserna som avses ske inom ramen för energiforskningsprogrammet skall nämligen dels ses mot bakgrund av de insatser som totalt sett görs inom energisektorn, dels betraktas utifrån behovet att skapa utrymme för mera långsiktiga satsningar inom den grundläggande forskningen utanför Huvudprogram Energiforskning.

Centerpartiet menar tvärtom i motion 1983/84:2615 att regeringens förslag innebär en avsevärd oacceptabel sänkning av ambitionsnivån för energiforskningen. Övergången till ett energisystem baserat på nya energislag och på effektivare energianvändning kräver fortsatta kraftfulla satsningar, sägs det här vidare. Motionärerna betecknar det också som nonchalant av regeringen att inte redovisa hur stora energiforskningsfondens intäkter beräknas bli. Det finns, hävdar de, ekonomiskt utrymme för en bibehållen ambitionsnivå.

Regeringens förslag till medelsram för den treåriga programperioden är, som förut nämnts, 1 191,5 milj. kr. och centerpartiets 1 600 milj. kr. I propositionen anges också en fördelning av medelsramen på de olika programmen samt en reserv för senare fördelning. Programmen är fem, sedan det tidigare programmet Allmänna energisystemstudier förts in under programmet Energirelaterad grundforskning. Centerpartiet presenterar en motsvarande fördelning av sin större medelsram. I anslutning därtill görs en del uttalanden om forskningens inriktning. Utskottet berör den delvis i samband med de skilda programmen.

En sammanställning av de båda förslagen visar följande:

Huvudprogram Energiforskning

	1 Rege- ringens förslag	2 Center- partiets förslag	2-1
1. Energianvändning i indust- riella processer m. m.	228,0	250,0	32
2. Energianvändning för trans- porter och samfärdse	96,0	150,0	54
3. Energianvändning i bebyggelse	118,5	350,0	221,5
4. Energitillförsel	568,5	600,0	31,5
5. Övrig långsiktig forskning och grundforskning	117,5	150,0	32,5
Reserv för senare fördelning	63,0	100,0	37
Summa för huvudprogrammet	1 191,5	1 600,0	408,5

Förutom beslut om medelsramen och om anslag inom denna för det närmaste budgetåret – 421,5 milj. kr. – önskar regeringen få bemyndigande att göra ekonomiska åtaganden för forskning och utveckling på energiområdet intill ett belopp av 35 milj. kr. för vardera av budgetåren 1987/88 och 1988/89. Centerpartiet vill ha dessa bemyndiganden utökade i samma mån som medelsramen, dvs. till – efter en obetydlig avrundning – nivån 47 milj. kr.

Även vänsterpartiet kommunisterna vill utöka medelsramen för energiforskningsprogrammet och då till ett något högre belopp än centerpartiet, eller 1 646 milj. kr. Härav skulle 550 milj. kr. anslås för det första året. Regeringens förslag når inte ens upp till den av energiforskningsnämnden uppsatta miniminivån, sägs det i motionen, och redan denna skulle enligt nämnden innebära "en medvetet kraftigt sänkt ambitionsnivå på många områden". På den föreslagna högre nivån ansluter sig vänsterpartiet kommunisterna i stort sett till nämndens fördelning och prioriteringar. Ett yrkande i motionen är att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag till huvudprogram Energiforskning i enlighet med vad som anförs i motionen. Utskottet tar emellertid inte upp yrkandet i den formen utan behandlar i det följande motionärernas punktvis sammanfattade ändringsförslag i anslutning till de program som de hänför sig till.

Folkpartiet åberopar – i motion 1983/84:2596 – den av energiforskningsnämnden förordade miniminivån, vars totalbelopp är 1 270 milj. kr., som normgivande för medelsramen. Motionen innehåller dock icke några yrkanden om viss angiven höjning av regeringens belopp. Några förslag i motionen till ändringar beträffande särskilda program tar utskottet upp i samband med dessa. I övrigt torde man i motionen få anses godta den ekonomiska ram som regeringen har föreslagit.

Moderata samlingspartiet begär i motion 1983/84:2639 att regeringen skall anmodas komma med ett nytt förslag till fördelning av medel mellan de olika forskningsprogrammen. Kärnpunkten i motionärernas resonemang är att energiforskningen bör infogas i den övriga forskningsorganisationen och att

prioriteringar mellan projekt bör gälla hela forskningsområdet. Vidare borde industriella och andra intressen successivt få överta ett ökat ansvar för den fortsatta utvecklingen på området. Enligt motionen bör en tredjedel av föreslagna anslag till skilda delfprogram överlämnas till det tekniska forskningsråd som moderata samlingspartiet önskar få till stånd (se s. 11 f.) för att fördelas av detta. Överföringen skulle dock ske successivt, med resp. 20 %, 30 % och 50 % av de berörda medlen under de tre år som det är fråga om. Såvitt gäller önskemålet om en översyn av relationerna mellan sektorforskningen på energiområdet och annan energiforskning, särskilt vid universitet och högskolor, blir motionen delvis tillgodosedd om riksdagen ansluter sig till vad utskottet har föreslagit i samband med sitt ställningstagande beträffande energiforskningsnämnden.

Utskottet finner regeringens förslag till medelsram för energiforskningsprogrammet väl avvägt. Förslaget bör, såsom framhålls i propositionen, ses i ett större forskningspolitiskt sammanhang och inte relateras enbart till den ekonomiska ram som gäller för den nu löpande programperioden. Motionerna 1983/84:2615 (c) och 1983/84:2628 (vpk) avstyrks följaktligen såvitt de avser en vidgning av medelsramen. I avvaktan på resultatet av den översyn av energiforskningen som utskottet har uttalat sig för bör inte sådana principiella förändringar som den i motion 1983/84:2639 (m) föreslagna överföringen av medel till den fasta grundforskningsorganisationen genomföras; även denna motion avstyrks följaktligen i här aktuell del.

Med anledning av det uttalande som centerpartiet i motion 1983/84:2615 gör om energiforskningsfonden vill utskottet erinra om att hithörande frågor efter det att motionen väcktes har behandlats i utskottets betänkande NU 1983/84:30 (s. 42 f.) Av en sammanställning i betänkandet framgår att med nu gällande avgifter förs till energiforskningsfonden 33 kr. per kubikmeter olja, 3 öre per liter bensen, 10 kr. per ton kol och 0,2 öre per kWh elkraft som produceras i kärnkraftverk. I sammanhanget nämns att riksdagen efter förslag av regeringen har beslutat om en ordning för redovisningen som är avsedd att förbättra överblicken över finansieringssystemet. I anslutning till ett yrkande i den även nu aktuella motionen 1983/84:911 (c) om noggrann redovisning av de ekonomiska förhållandena för de fonder som finansieras med avgifter på olja, kol, kärnkraft och bensen – ett yrkande som formellt sett avstyrktes – uttalade utskottet:

Utskottet kan med hänvisning till den här lämnade redogörelsen konstatera att regeringen i olika sammanhang har vidtagit åtgärder i syfte att förbättra överblicken över de nu aktuella finansieringsformerna inom energiområdet. Som utskottet påpekade i slutet av förra året är det förenat med betydande svårigheter att i förväg utföra exakta beräkningar av såväl inkomster som utgifter för ifrågavarande avgifter och stöd, eftersom beräkningarna nödvändigtvis måste bygga på en rad antaganden. Inte desto mindre har det visat sig att sådana uppgifter har ett klart intresse liksom uppgifter om de i efterhand konstaterade inkomsterna och utgifterna. Utskottet förutsätter därför att regeringen i lämpligt sammanhang ger en samlad redovisning av de här nämnda förhållandena.

Vissa frågor rörande energiforskningsprogrammets inriktning behandlas i det följande i samband med olika program och delprogram. I den mån inte annat framgår av den framställningen tillstyrker utskottet regeringens förslag till huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energi-forskning.

Energianvändning för transporter och samfärdsl

I propositionen redogörs närmare för två delprogram. Åtgärder i transportsystemet och Energianvändning i fordon, som ingår och är avsedda att fortsättningsvis ingå i programmet *Energianvändning för transporter och samfärdsl*. Målet för det förra anges vara att bidra till att minska oljeberoendet inom transportsektorn, att vinna ökad kunskap om hur transportsystemens utformning påverkar drivmedelsförbrukningen och sårbarheten vid störningar i drivmedelstillförseln samt att studera möjliga förändringar i transportsystemet. I fråga om det senare delprogrammet betonas framför allt åtgärder för att påskynda utvecklingen av motorer som kan drivas med alkoholer. Medelsramen för programmet har för treårsperioden beräknats till 96 milj. kr., varav den övervägande delen, ca 85 milj. kr., avses gå till delprogrammet *Energianvändning i fordon*. Statens järnvägar (SJ) har i sitt remissyttrande över planeringsunderlaget påpekat att t. o. m. år 1982 bara 0,8 % av transportforskningsdelegationens insatser inom delprogrammet *Åtgärder i transportsystemet* har rört spårbundna transporter och att detta ämnesområde helt har utelämnats i en översikt över kommande insatser. Till detta påpekande anknyter ett yrkande i motion 1983/84:2628 (vpk). En större satsning på spårbunden trafik bör göras inom det nämnda delprogrammet, menar motionärerna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är betydelsefullt med forskning och utvecklingsarbete med sikte på att förbättra förutsättningarna för spårbunden trafik. Till den del det är fråga om järnvägsnätet kan SJ som det dominerande företaget beräknas göra vissa insatser. Utskottet vill understryka att medel inom delprogrammet *Åtgärder i transportsystemet* givetvis står till förfogande för konkurrenskraftiga projekt även på den spårbundna trafikens område. Det bör kunna förutsättas att den programansvariga instansen utan något särskilt uttalande från riksdagens sida beaktar intresset av att spårbunden trafik främjas. Med hänvisning till det sagda avstyrker utskottet motionsyrkandet.

I detta sammanhang behandlar utskottet också motion 1983/84:1889 (c) från allmänna motionstiden. I den påyrkas ett uttalande av riksdagen om behovet av stimulansåtgärder för fortsatt forskning m. m. om gengasdrift. Det behövs ytterligare statliga medel, anför motionärerna, för dels utveckling av gengasteknik och upprätthållande av aktiv kompetens i landet, dels anpassning av tekniken till utnyttjande av jordbruksavfall, dels stöd till exportinriktad verksamhet. Finansiering av utvecklingsarbetet kan enligt

motionärerna ske genom att överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) och SIDA får särskilda medel till sitt förfogande. Exportstöd kan ges i form av förmånliga krediter och särskilda medel till SIDA. Viss användning av gas i fordon skulle kunna stimuleras genom dispens från kilometerskatt.

När utskottet förra året behandlade en motion av liknande innebörd (NU 1982/83:33 s. 66) erinrade utskottet om visst forskningsarbete som pågick om gasframställning och gasanvändning bl. a. inom ramen för en av ÖEF upprättad beredskapsplan. Några ytterligare stimulansåtgärder utöver vad i budgetpropositionen hade föreslagits till den av ÖEF bedriva verksamheten på området ville utskottet då inte uttala sig för. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet vill nu först erinra om att regeringen i proposition 1983/84:110 om vissa oljefrågor för nästa budgetår har beräknat (s. 94) 300 000 kr. för att bibehålla gasberedskapen. Detta förslag har utskottet tillstyrkt (NU 1983/84:43 s.). Medlen ger ÖEF möjlighet att fortsätta sitt arbete med gasfrågor. Härutöver anser utskottet att flera synpunkter som förs fram i motionen är väl värda att beaktas. Utskottet räknar med att regeringen noga följer utvecklingen på detta område. Om så bedöms erforderligt torde inom ramen för tillgängliga resurser ytterligare medel kunna avsättas för utvecklingen av gastekniken. Något särskilt uttalande av riksdagen i detta ämne anser utskottet emellertid mot bakgrund av vad här har anförts inte vara erforderligt.

Energianvändning för bebyggelse

Beträffande programmet Energianvändning i bebyggelse uttalas i centerpartiets partimotion 1983/84:2615 att verksamheten måste inriktas främst på utveckling av en byggteknik där värmeförsörjningskällan kommer till stånd genom själva byggandet. Solfångaren måste vara en integrerad del av byggnaden, säger motionärerna.

Särskilda yrkanden om utnyttjandet av solenergi finns i tre motioner från allmänna motionstiden. Centerpartiet begär i motion 1983/84:911 att riksdagen skall uttala sig för att det energipolitiska stödet ges en sådan inriktning att användningen av solenergi främjas. Solenergi är, framhåller motionärerna, i första hand intressant som basenergi. En djärv framtidssatsning på solenergi skulle kunna ge Sverige ett försprång i kunskap och produktionsteknik. I motion 1983/84:1311 (c) presenteras relativt ingående några solenergiprojekt på olika håll i landet. Bland motionärernas slutsatser är att solenergitekniken utvecklas snabbt och inom några år kan vara konkurrenskraftig i olika tillämpningar och att den passar bra ihop med lågtemperatursystem och värmepumpsteknik. Solenergin bör få högsta prioritet i utvecklingen av framtidens energisystem, säger motionärerna till sist. De vill att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om att energipolitiken bör ges en sådan inriktning att möjligheten att utnyttja solenergi tillvaratas till fullo. Vänsterpartiet kommunisterna beklagar i motion 1983/84:1367 att solenergin har

kommit i skymundan vid satsningen på kol och kärnkraft. En förnyad uppföljning och nysatsning på solenergiområdet begärs i motionen.

Motionsyrkandena gäller inte enbart forskning och utveckling utan väl så mycket tillämpning av redan etablerad teknik. Det bör påpekas att stöd till teknik som grundas på solenergi lämnas genom oljeersättningsfonden. Mindre solvärmeanläggningar kan få bidrag med högst 50 % inom ramen för investeringsprogrammet på energiområdet för år 1984. Om delprogrammet Solvärmeteknik inom programmet Energianvändning för bebyggelse uttalar föredragande statsrådet att hon anser att insatser för utveckling av solvärmeteknik är angelägna som ett led i utvecklingen mot ett energisystem som så långt möjligt är grundat på förnybara och inhemska energikällor. Hon rekommenderar dock återhållsamhet vad beträffar projekt av typen systeminriktat utvecklingsarbete med hänvisning till att sådana satsningar inte torde följas av något nämnvärt industriellt utvecklingsarbete. Insatser på solvärmeteknikens område som syftar till utveckling av komponenter och system i fjärrvärmeproduktion och stora system skall i fortsättningen hänföras till programmet Energitillförsel.

Av det sagda framgår att solvärmetekniken är föremål för betydande intresse både inom energiforskningsprogrammet och på tillämpningsstadiet. Exempelen i motion 1983/84:1311 (c) ger också belägg för detta. Särskilt angeläget är givetvis att man inom industrin och på avnämarmåll får upp ögonen för solvärmeteknikens möjligheter. Utskottet kan inte finna att den fortsatta utvecklingen på området skulle i nämnvärd grad främjas genom sådana allmänna uttalanden om solenergi som förespråkas i de tre motionerna. Med hänvisning till de positiva uttalandena i ämnet i den senare avlämnade propositionen avstyrker utskottet motionsyrkandena rörande solenergi.

Statens råd för byggnadsforskning har föreslagit att i delprogrammet Värmedistribution inom det nu berörda programmet skulle ingå ett program-element Naturgas för byggnadsuppvärmning. Energiforskningsnämnden har ställt sig tveksam till detta förslag. Föredraganden uttalar att hon inte har ansett några särskilda insatser på naturgas för byggnadsuppvärmning erforderliga inom forskningsprogrammet under den nu förestående treårsperioden bl. a. därför att STU i sitt planeringsunderlag har anfört att de medel som där upptagits för delområdena värmeöverföring och förbränning har bedömts räcka till även för naturgasprojekt.

Vänsterpartiet kommunisterna erinrar i motion 1983/84:2628 om att partiet i andra energisammanhang har pläderat för en kraftigare satsning på naturgas i det svenska energisystemet. I linje med detta begärs i motionen att ett sådant programelement som byggforskningsrådet hade föreslagit skall fogas till delprogrammet Värmedistribution.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att ett särskilt program-element avseende naturgas inte behövs i detta sammanhang. Av föredragandens nyss refererade uttalande framgår att avsaknaden av ett sådant

programelement inte har ansetts innebära att naturgasprojekt inte skulle kunna få stöd från det berörda programmet. Motionsyrkandet avstyrks med vad nu sagts.

Fjärrvärme och kraftvärme avses däremot bli ett särskilt programelement inom delprogrammet Värmedistribution. I redogörelsen i propositionen kan man bl. a. inhämta att bostadsstyrelsen har framhållit att frågan om avvägning mellan storskalig fjärrvärme och lokala energikällor bör ägnas ökad uppmärksamhet och att därvid även förlusterna i distributionsnäten bör beaktas. I målet för delprogrammet ingår enligt föredragande statsrådets beskrivning bl. a. utveckling av tekniker och system för införande av lokala energikällor i anslutning till gruppcentraler.

I den tidigare berörda motionen 1983/84:1367 (vpk) – från allmänna motionstiden – föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om att utbyggnaden av fjärrvärme i stora system i vissa fall är olämplig och att därför småskaliga värmesystem med lägre temperaturer också behöver byggas ut.

Såsom bestyrks av vad som här har refererats ur propositionen överensstämmer de synpunkter på småskaliga värmesystem som motionärerna för fram väl med de av regeringen föreslagna riktlinjerna för energiforskningsprogrammet. Utskottet finner inte skäl för något särskilt uttalande av riksdagen på denna punkt.

Energitillförsel

Inom programmet Energitillförsel omfattar delprogrammet Energiodling forskning och utveckling avseende produktion på främst medellång och lång sikt av inhemskt odlade energiråvaror, såsom energiskog, energigrödor, vass och alger. Delprogrammet är uppdelat på två huvuddelar, Energiskogsbruk och Energigrödebruk. Propositionen innehåller en översikt över de yttranden som en rad remissinstanser har avgett om energiodling.

Föredragande statsrådet uttalar att hon i likhet med remissinstanserna anser att situationen är oklar vad beträffar möjligheterna att inom de närmaste årtiondena utnyttja energiskog och energigrödor som energiråvara. En planerad utvärdering av statens insatser i vad avser energiskog anses böra avvaktas innan statsmakterna tar ställning till frågan om de fortsatta satsningarna på området. Det betecknas dock som sannolikt att energiodling kan få relativt stor betydelse i det svenska energisystemet på lång sikt. Målet för delområdet Energiskogsbruk skall enligt regeringens förslag vara att klargöra förutsättningarna för en eventuell introduktion av energiskogen som energiråvara. Nuvarande nivå inom området skall då i huvudsak upprätthållas. En viss teknikutveckling bedöms vara erforderlig vid sidan av kunskapsutveckling på nuvarande nivå. Försöksverksamheten föreslås fortsätta med ungefär nuvarande omfattning, varvid inga nya större försök skall inledas. Verksamheten inom delområdet Energigrödor skall inriktas på att

möjliggöra en första utvärdering vid programperiodens slut av energigrödornas potential och ekonomi.

Folkpartiet uttalar i motion 1983/84:2596 att det är angeläget med ett omfattande beslutsunderlag beträffande energiskog. Insatser borde därför göras på vad energiforskningsnämnden betecknar som maximinivå, innebärande ett avsevärt högre belopp – enligt en tabell i propositionen (s. 141) 110 milj. kr. i stället för 65 milj. kr. på den miniminivå som totalt ungefär motsvarar regeringens förslag. Enligt vänsterpartiet kommunisternas motion 1983/84:2628 bör delprogrammet Energiodling inriktas på att de energikällor som denna odling ger upphov till skall komma till praktisk användning i större skala under treårsperioden.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning när det gäller det nu berörda delprogrammet. Motion 1983/84:2596 (fp) avstyrks följaktligen i nu berörd del.

Motion 1983/84:2628 (vpk) synes också böra lämnas utan åtgärd när det gäller energiodling. Vägen från forskning till praktisk tillämpning i större skala torde knappast kunna göras så kort som motionärerna tycks anse möjligt.

Motion 1983/84:1872 (c) gäller åtgärder för utnyttjande av biomassa. Vad motionärerna begär är sammanfattningsvis att staten skall främja framtagningen av ny inhemsk bioråvara och anläggningar för detta ändamål, bl. a. avsedda för användning av hybrid DNA-teknik, att staten skall främja utbildningen på området vid universitet och högskolor och att den skall stödja forskningen inom hithörande områden.

Frågorna om resurser för universitet och högskolor hör hemma i annat sammanhang. Utskottet lämnar dem nu därhän med påpekande av att stöd till särskilda projekt på biomassaområdet vid universitet och högskolor givetvis kan vara kvalificerade för stöd från energiforskningsprogrammet.

Vad gäller statens satsningar i allmänhet på detta område hänvisar utskottet till den utförliga beskrivning av delprogrammet Bränsleförädling som lämnas i propositionen. Nämnden för energiproduktionsforskning – numera avvecklad – har tidigare för den nu aktuella treårsperioden ställt upp som mål bl. a. att teknik för syntesgasframställning ur bl. a. biomassa skall utvecklas så att beslut om en demonstrationsanläggning kan fattas under år 1985, att teknik för brännigasframställning av bl. a. biomassa skall utvecklas och provas i pilotskala under år 1986 och att teknik för direktförvätskning av bl. a. biomassa skall studeras med sikte på att underlag för beslut om en pilotanläggning skall finnas år 1986 eller år 1987. I propositionen förordas för den nya treårsperioden en starkare prioritering av forskning om förgasning än av forskning om förvätskning.

Av propositionen framgår att utnyttjandet av biomassa är föremål för stort intresse hos berörda organ. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att göra något särskilt uttalande i saken på grundval av motion 1983/84:1872 (c).

Nära besläktad med den just nämnda motionen är motion 1983/84:1356 (c). Däri framförs önskemål om att riksdagen skall göra ett uttalande om etanol som produceras av inhemska jordbruksråvaror. Det skulle gå ut på att sådan etanol skall användas som drivmedel och oktanhöjande tillsats. I uttalandet skulle också särskilt betonas vikten av att vi om möjligt övergår till att använda blyfri bensen år 1986. Motionären nämner en rad motiv för sina förslag. Bl. a. skulle produktion och användning av etanol i enlighet med motionärernas förslag underlätta övergången till blyfri bensen. Det skulle ge ökad sysselsättning och förbättrad bytesbalans.

Det framgår av propositionen (bil. 9 s. 68) att regeringen finner det angeläget att pågående samarbete när det gäller insatser för etanolproduktion fortsätter mellan berörda forskningsorgan och företag.

Nyligen har utskottet behandlat (NU 1983/84:43 s. 22) ett motionsyrkande som också syftade till åtgärder för att främja att etanol skulle produceras på basis av inhemska råvaror och att sådan etanol skulle användas som drivmedel. Utskottet anslöt sig enhälligt till vad försvarsutskottet hade anfört i yttrande (FöU 1983/84:2 y) till näringsutskottet. Näringsutskottet räknade med att regeringen skulle följa utvecklingen på området.

Utskottet hänvisar till vad som anförs i detta ämne i betänkandet NU 1983/84:43. Där framgår bl. a. att det av försörjningsberedskapsskäl kan vara väl motiverat med en utveckling av drivmedel baserade på inhemska råvaror.

Frågor om användning av blyfri bensen och behov av styrmedel för att få till stånd en övergång till sådant drivmedel övervägs enligt vad utskottet erfarit ur ett vidare perspektiv i samband med beredningen av bilavgaskommitténs betänkande (SOU 1983:27) Bilar och renare luft.

Något uttalande av riksdagen i denna sak vill utskottet inte förorda. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

Av vad som redan sagts torde framgå att forskningen om alternativa drivmedel är skild från det tidigare nämnda delprogrammet Energianvändning i fordon – inom programmet Energianvändning för transporter och samfärdsl – och hänförligt till programmet Energitillförsel, närmare bestämt delprogrammet Bränsleförädling. De tidigare behandlade motionerna om biomassautnyttjande i allmänhet och etanolproduktion i synnerhet emanerar från allmänna motionstiden och har således ingen direkt koppling till vad som föreslås i propositionen. Detta har däremot en annan motion som delvis rör alternativa drivmedel. Det är folkpartiets partimotion 1983/84:2596, där det på denna punkt föreslås att forskningsinsatserna rörande förgasning av biobränslen och skiffer skall ges mindre omfattning resp. avvecklas.

Motiveringen för denna ståndpunkt är till en början att en demonstrationsanläggning för förgasning skulle kräva en investering på 200–300 milj. kr. och därmed bli för dyrbar. När det gäller det mera långtgående yrkandet om slopande av försök med förgasning av skiffer anförs att framställning av metanol från kerogen – som finns i de svenska alunskifferna – blir dyrare än

vissa andra tänkbara former för metanolproduktion, att miljökonsekvenserna av brytning av alunskifferna är omfattande och att tillgångarna av alunskiffer är så begränsade att de endast till en del skulle kunna fylla ett eventuellt uppkommande behov av metanol på den svenska marknaden.

Till detta ämnesområde återkommer utskottet i det avslutande avsnittet i detta betänkande, om Ranstadsverket.

Utskottet anser att regeringen och berörda fackorgan bör ha betydande frihet att utveckla delprogrammet Bränsleförädling inom de ramar – i finansiellt och sakligt hänseende – som anges i propositionen. Utskottet avstyrker därför det nu berörda yttrandet i motion 1983/84:2596 (fp) och ansluter sig i det väsentliga till regeringens förslag på denna punkt.

I detta sammanhang hör också motion 1983/84:2480 (c) hemma. Där föreslås riksdagen uttala sig för att den s. k. vyrmetanmetoden för utvinning av metan ur torvmossar skall främjas.

Ett liknande förslag avstyrktes av utskottet förra året (NU 1982/83:33 s. 64) med hänvisning till att det pågick statligt stödd försöksverksamhet med att utveckla den nämnda metoden. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet kommer till samma slutsats nu som förra året. Något initiativ av riksdagen i detta ämne anser utskottet inte vara motiverat. Det bör dock erinras om att statens energiverk genom stöd till åtgärder för att ersätta olja har möjlighet att främja utvecklingen av den i motionen nämnda metoden att utvinna energi ur torvmossar. Med vad utskottet här har anfört avstyrks motionen.

Till programmet Energitillförsel hör också delprogrammet Vindenergi. Av de motioner som har väckts med anledning av propositionen berör en detta tema, nämligen motion 1983/84:2628 (vpk). I likhet med vad motionärerna har sagt om delprogrammet Energiodling uttalar de beträffande det nu aktuella delprogrammet att det bör inriktas på att vindkraft skall komma till praktisk användning i större skala under treårsperioden. Med hänsyn till tidsperspektivet torde yrkandet mindre gälla forskning och utveckling än tillämpning av redan utexperimenterad teknik. Utskottet behandlar det tillsammans med tre motionsyrkanden från allmänna motionstiden som gäller frågor om vindkraft.

Det begärs i motion 1983/84:911 (c) att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om vindkraftsprogrammet. I motionen anförs bl. a. att ett nytt steg i vindkraftsprogrammet borde förberedas. Man borde planera för byggande av en demonstrationsgrupp av stora vindkraftverk som förberedelse för serieproduktion.

Samma motion innehåller önskemål om ett beslut av riksdagen om att stöd till investeringar i små vindkraftverk skall utgå enligt samma grunder som gäller för små vattenkraftverk. Ett yrkande av denna innebörd finns också i motion 1983/84:1369 (c).

Inom det nuvarande energiforskningsprogrammet är ett mål att till år 1985

skall tas fram erforderligt underlag för vidare bedömningar rörande vindkraften. Statens energiverk genomför en utvärdering som beräknas komma att avrapporteras hösten 1984. Vidare kommer 1981 års energikommitté (I 1981:08), som avslutar sitt arbete under år 1984, att redovisa sin bedömning av vindkraftens möjliga bidrag i det svenska energisystemet.

I propositionen (bil. 9 s. 71) anför föredragande statsrådet sammanfattningsvis att det är för tidigt att nu ta ställning till hur stor del av energiforskningsprogrammet som bör ägnas åt vindenergin. Innan slutlig ställning tas till omfattningen av delprogrammet bör dels den kommande utvärderingen av delprogrammen avvaktas, dels överläggningar tas upp med kraftföretagen och den utrustningstillverkande industrin samt berörda myndigheter om den fortsatta verksamheten på vindenergiområdet.

Enligt utskottets mening är tiden ännu inte mogen för ett ställningstagande av riksdagen till en fortsättning av vindkraftsprogrammet. Den utvärdering av det pågående programmet som nu genomförs bör inväntas. Utskottet förutsätter att frågan om fortsatta insatser på detta område kommer att aktualiseras i den proposition om energipolitiken som regeringen har aviserat till nästa år. Sålunda avstyrker utskottet ifrågavarande delar av motionerna 1983/84:911 (c) och 1983/84:2628 (vpk).

För investeringar i små vattenkraftverk ges under år 1984 bidrag om 15 % av utbyggnadskostnaderna. Regeringen har hösten 1983 gett statens energiverk i uppdrag att utreda vissa frågor om möjligheterna att bygga ut minikraftverk.

Nämnden för energiproduktionsforskning har i samarbete med svenska företag stött utvecklingsarbete med syfte att ta fram svensk teknik rörande mindre vindkraftverk.

Utskottet anser det inte befogat att med det begränsade kunskapsunderlag som f. n. finns rörande små vindkraftverk nu skall fattas beslut om stödåtgärder för stimulans av utbyggnaden av sådana verk. Det bör dock här erinras om att de mindre vindkraftverken har uppmärksammats inom energiforskningsprogrammet. Utskottet avstyrker motionerna 1983/84:911 (c) och 1983/84:1369 (c), båda i ifrågavarande del.

I anslutning till denna del av energiforskningsprogrammet tar utskottet upp ett yrkande i motion 1983/84:2120 (m), i vilken en rad förslag rörande Malmöhus läns framställs (jfr s. 19). Motionären pekar på att ett gasteknologiskt institut nyligen har bildats i anslutning till tekniska fakulteten vid universitetet i Lund. Sydgasprojektet skapar förutsättningar för etableringar av ny industri, dels processindustri och dels industri för tillverkning av gasenergiutrustning. Riksdagen föreslås mot den bakgrunden uttala att forskning och utveckling inom det gasteknologiska området bör förläggas till gasteknologiska institutet i Lund.

Utskottet finner det värdefullt att ett gasteknologiskt institut har kommit till stånd. Institutets framgång torde främst bli beroende av om institutet

visar sig äga den kompetens som efterfrågas av olika intressenter. Det är dessa som bör förutsättas medverka till institutets utveckling och fortbestånd genom att utnyttja dess tjänster. Något allmänt uttalande av riksdagen om ett ianspråktagande av institutets resurser kan utskottet inte förorda. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen.

Övrig långsiktig forskning och grundforskning

I bilaga 1 till propositionen (utrikesdepartementet) meddelas att man inom de Europeiska gemenskaperna (EG) på senaste året har tagit kraftfulla initiativ för att öka samarbetet på forskningsområdet och då även när det gäller industriellt inriktad forskning. I anslutning härtill anför föredragande statsrådet Mats Hellström att Sverige har markerat sin vilja till ett fortsatt och fördjupande samarbete med EG, särskilt på forskningsområdet. Bl. a. kan ett omfattande program på informationsteknologiområdet ha intresse.

Genom att samarbetsavtal med Euratom är Sverige sedan år 1976 anslutet till EG:s fusionsforskningsprogram. Detta innefattar det s. k. JET-projektet (JET = Joint European Tours) med försöksanläggning i Storbritannien. Hittills har Sveriges bidrag – genomsnittligt 45 milj. kr. per år – redovisats över industridepartementets anslag för energiforskning. Nu föreslås att bidraget skall utgå från ett nytt anslag under utrikesdepartementets huvudtitel, benämnt Forskningssamarbete med Europeiska gemenskaperna och för budgetåret 1984/85 beräknat till 44 milj. kr.

Efter en sådan utbrytning ur energiforskningsprogrammet kvarstår inom detta sådan fusionsforskning som är av grundforskningskaraktär och drivs i Sverige. Statsrådet Birgitta Dahl diskuterar i propositionen grunderna för fortsatta svenska insatser på fusionsområdet. Fusionsenergin kan enligt statsrådet tänkas komma att bidra till energiförsörjningen. Eftersom tidpunkten för detta ligger långt fram i tiden rör det sig nu snarare om en grundforskningsuppgift än om forskning som bedrivs i energipolitiskt syfte. Fusionsforskningen och framför allt EG-samarbetet bör bedömas med hänsyn till sin betydelse för den vetenskapliga nivån i landet. Den kan också få betydelse för teknikutvecklingen. Hittills bedöms dock denna betydelse ha varit ringa. Slutligen kan deltagandet i fusionsarbetet ha betydelse för vårt lands internationella relationer genom att markera ett medansvar i arbetet på att lösa problem som har betydelse för den långsiktiga energiförsörjningen.

Centerpartiet hävdar i motion 1983/84:2615 att det inte finns några skäl för Sverige att delta i det europeiska fusionsforskningsarbetet. Kärnkraften skall ju, framhålls det, endast övergångsvis utnyttjas för vår energiförsörjning. Riksdagen föreslås därför uttala att förhandlingar bör upptas med EG om en avveckling av forskningssamarbetet kring fusionsfrågorna.

Den fusionsforskning som skulle bibehållas inom energiforskningsprogrammet hänförs till programmet Övrig långsiktig forskning och grundforskning. Kostnaderna beräknas vara av storleksordningen 50 milj. kr. per år.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion 1983/84:2628 att inga medel skall anvisas för fusionsforskning utöver vad som föreslås inom utrikesdepartementets område.

När det gäller det europeiska fusionsforskningssamarbetet noterar utskottet att statsrådet Hellström i propositionen anmäler att vid stundande internationella diskussioner skall föreslås en förutsättningslös utvärdering av det hittillsvarande fusionsforskningssamarbetet mellan Sverige, Euratom och Schweiz. Utgångspunkten från svensk sida måste, anför han, vara att våra tillgängliga resurser för ett europeiskt forskningsengagemang skall fördelas på bästa sätt i ett forsknings-, handels- och industripolitiskt perspektiv.

Utskottet anser att även de som har en kritisk inställning till Sveriges deltagande i det internationella fusionsforskningssamarbetet borde kunna vara till freds med det besked om en stundande utvärdering som sålunda har lämnats från regeringens sida. Motion 1983/84:2615 (c) avstyrks i nu aktuell del med vad här sagts.

Regeringens förslag rörande anslag till forskningssamarbetet med EG tillstyrks av utskottet.

Den återstående del av fusionsforskningen som kvarstår inom energiforskningsprogrammet representerar enligt utskottets mening en grundforskningsinsats som bör fortsätta. Även dess betydelse torde delvis komma att prövas genom den aviserade utvärderingen. Utskottet avstyrker således avslagsyrkandet i motion 1983/84:2628 (vpk).

Inom delprogrammet Teknikbevakning urskiljs som ett teknikbevakningsområde Ny kärnteknik, ett område som omfattar andra reaktortyper och bränslesystem än de kommersiella reaktorsystem som nu är i bruk. Målet anges för framtiden vara att dels bevara en begränsad inhemsk kompetens som möjliggör en effektiv bevakning av det internationella utvecklingsläget, dels utveckla en kompetens som kan användas vid svenskt internationellt arbete med nedrustnings-, strålskydds- och säkerhetsfrågor. Vänsterpartiet kommunisterna vänder sig i motion 1983/84:2628 även mot denna del av energiforskningsprogrammet. Eftersom det finns en så gott som enig politisk uppfattning att kärnkraften i Sverige skall avvecklas finns ingen anledning till fortsatt forskning om kärnteknik, säger motionärerna. Den forskning som behöver genomföras på avfallsområdet och på kärnsäkerhetens område bör inte kopplas ihop med annan kärnteknisk forskning, menar de också.

Utskottet finner de insatser som redovisas under begreppet Ny kärnteknik befogade och avstyrker motionsyrkandet.

Ranstadsverket

I detta avsnitt tar utskottet upp den del av budgetpropositionen (prop. 1983/84:100 bil. 14 s. 67 f.) genom vilken regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet, industriminister Thage G.

Peterson, har anfört om verksamheten i Ranstad, dvs. vid Ranstad Skiffer AB i Skövde kommun.

Av industriministerns anförande framgår bl. a. att de intressenter som driver verksamheten vid Ranstad Skiffer AB har förklarat att förutsättningar för kommersiell verksamhet inte längre föreligger. Fortsatt statlig finansiering från berörda forskningsprogram inom Huvudprogram Energiforskning kan enligt regeringen inte – vare sig för ett mineralinriktat utvecklingsarbete eller för utvinning av fossilt bränsle – påräknas i sådan omfattning att verksamheten vid Ranstad kan drivas vidare. Därför saknas förutsättningar att föreslå ett nytt forsknings- och utvecklingsprogram för verksamheten i Ranstad.

I proposition 1983/84:107 (bil. 9 s. 68) erinras om vad i budgetpropositionen har anförts om forsknings- och utvecklingsverksamheten i Ranstad.

När utskottet förra året (NU 1982/83:32 s. 29) behandlade motionsyrkanden om verksamheten vid Ranstadsverket anförde utskottet – med instämmande i vad som hade uttalats i en av motionerna – att de befintliga anläggningarna i Ranstad borde utnyttjas för fortsatta forsknings- och utvecklingsinsatser. Utskottet erinrade om att 1981 års energikommitté (I 1981:08), EK 81, till hösten 1983 skulle presentera en delutredning som bl. a. gällde den fortsatta verksamheten vid Ranstadsverket.

För att verksamheten vid Ranstadsverket skall säkerställas är det, anförde utskottet, av avgörande betydelse att statsmakterna på ett tidigt stadium lägger fast riktlinjer för ett mer långsiktigt forsknings- och utvecklingsprogram än som hittills har förekommit. Det var enligt utskottets uppfattning angeläget att regeringen förelade riksdagen förslag till sådana riktlinjer. Riksdagen föreslogs göra ett uttalande av denna innebörd. Mot utskottets förslag reserverade sig centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. Riksdagen följde utskottet.

1981 års energikommitté har hösten 1983 med eget yttrande till regeringen överlämnat en rapport (Ds I 1983:20) benämnd "Möjligheterna att utnyttja svensk alunskiffer". Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp, den s. k. skiffergruppen.

Kommittén anser att staten inom ramen för tillgängliga energiforskningsmedel bör stödja ett fortsatt utvecklingsarbete när det gäller s. k. slaggande förgasning för utvinning av fossilt bränsle och att staten inom ramen för tillgängliga mineralforskningsmedel bör stödja fortsatta rekultiveringsförsök i Ranstad. När det gäller statens särskilda stöd till det utvecklingsarbete som avser utvinning av uran, andra metaller och industrimineral ur alunskiffer anför kommittén att denna fråga ligger utnär för kommitténs kompetensområde. Av rapporten framgår att skiffergruppen anser att det särskilda stödet bör upphöra.

Yrkanden om verksamheten vid Ranstadsverket framförs i tre motioner, alla från allmänna motionstiden.

I motion 1983/84:1885 (s) begärs förslag som skall syfta till åtgärder för att

vid framtida forsknings- och utvecklingsinsatser ta till vara de resurser och möjligheter som finns vid Ranstadsverket. Det är, anför motionärerna, ytterst angeläget att arbetet med slaggande förgasning drivs vidare med Ranstadsverkets pilotanläggning som bas och att staten vid utredningar om framtida behov av forskning och utveckling kring hydrometallurgi beaktar Ranstadsverkets resurser inom området våtkemisk metallutvinning. Motionärerna framhåller vidare att lakverket i Ranstad ger möjlighet till storskaliga pilotförsök inom området havsresursverksamhet.

Liknande synpunkter möter i motion 1983/84:562 (m), som utmynnar i att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om den framtida inriktningen av forsknings- och utvecklingsverksamheten vid Ranstadsverket. Motionärerna är angelägna om att en fortsatt forsknings- och försöksverksamhet skall kunna bedrivas i Ranstad. Det gäller bl. a. framställning av metanol och syntetgas på basis av skiffer och biomassa, slaggande förgasning och metallutvinning genom kemiska processer. Även här tilldelas lakverket en potentiell roll inom havsresursverksamheten. Rekultiveringsförsök borde stödjas i ytterligare fem år inom ramen för tillgängliga mineraiforskningsmedel. Överväganden om Ranstadsverket såsom central försöksanläggning för utveckling av inhemsk energiteknik anknuten till högskolan i Skövde borde ske i samband med beredningen av förslag till fortsatta insatser inom Huvudprogram Energiforskning.

I motion 1983/84:1038 (c) yrkas på ett uttalande av riksdagen om ansvaret för återställningsarbetena vid Ranstadsverket. En utredning om sådant arbete och om lokalernas utnyttjande för annat än skifferhantering måste enligt motionärerna tillsättas omgående. Utredningen borde vad gäller återställningsarbeten genomföras tillsammans med länsstyrelsens naturvårdsenhet. Vidare begärs i motionen en utredning om Ranstadsverkets framtida användning för annat än skifferhantering.

Det bör i sammanhanget också påpekas att folkpartiet i motion 1983/84:2596 uttalar att verksamheten med förgasning av skiffer bör upphöra (se s. 31 f.). Miljökonsekvenserna av brytning av alunskiffer är omfattande, sägs det i motionen.

Verksamheten vid Ranstad har sedan år 1978 finansierats med ett statligt villkorat lån om totalt 128 milj. kr. Dessa medel beviljades av riksdagen i ett första treårsprogram för tiden 1978–1981 (riksdagens beslut senast prop. 1979/80:100 bil. 17, NU 1979/80:49, rskr 1979/80:322). Efter beslut av riksdagen våren 1981 (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr 1980/81:381) fick kvarvarande del av lånemedlen, ca 40 milj. kr., användas i ett nytt treårigt forskningsprogram fram till år 1984. Enligt lånevillkoren gäller bl. a. att en femtedel av lånebeloppet jämte upplupen ränta genom regelbundna avbetalningar skall återbetalas under 20 år med början den 1 januari 1985. Resterande delen av lånet har staten eftergivit.

Under beredningen av ärendet har utskottet erfarit att Studsvik Energiteknik AB, en av delägarna i Ranstad Skiffer AB, har övervägt att överta

projektet för s. k. slaggande förgasning av skiffer eller medverka i en eventuell fortsatt utveckling av processen. Studsvik har kommit till slutsatsen att bolaget inte har resurser för att kunna åta sig projektet utan i stället bör koncentrera sig på ett eget förgasningsprojekt.

De ca 30 personer som är sysselsatta vid Ranstadsverket är varslade om uppsägning.

Först tar utskottet upp frågan om ansvaret för återställningsarbetena i Ranstad.

Utskottet har erfarit att företrädare för Ranstad Skiffer AB och Studsvik Energiteknik AB gemensamt har diskuterat återställningsprogrammets omfattning med representanter för den berörda länsstyrelsens naturvårdsenhet och med naturvårdsverket. Länsstyrelsen rekommenderar, enligt vad som meddelats utskottet, att Ranstad Skiffer AB under innevarande kalenderår genomför ett förprojekt. Detta skulle syfta till utformning av en återställningsplan avsedd att underställas länsstyrelsen och regeringen för godkännande i anslutning till att gällande brytningskoncession utlöper.

Studsvik Energiteknik AB har i skrivelse till regeringen ansökt om medel för täckande av kostnader för återställningsarbeten i Ranstad. Vidare har Ranstad Skiffer AB hos regeringen hemställt om medel för fortsatta odlingsförsök på färdigställda rekultiveringsytor i dagbrottet vid Ranstadsverket.

Utskottet kan sålunda konstatera att regeringen bereder den här aktuella frågan. Det kan förutsättas att regeringen härvid beaktar det ansvar som staten har för återställningsarbetena i Ranstad. Därmed tillgodoses det ifrågasvarande motionsyrkandet i berörd del. Det behöver därför inte föranleda någon åtgärd av riksdagen.

Vad så gäller frågan om fortsatt forsknings- och utvecklingsverksamhet i Ranstad vill utskottet anföra följande.

Utskottet delar den i motionerna 1983/84:1885 (s) och 1983/84:562 (m) framförda uppfattningen att de befintliga resurserna i form av anläggningar och kompetens som finns vid Ranstadsverket bör utnyttjas för fortsatta forsknings- och utvecklingsinsatser. Denna uppfattning ligger helt i linje med vad riksdagen uttalade som sin mening till regeringen för omkring ett år sedan. Av nu tillgängligt utredningsmaterial, bl. a. från EK 81, och av vad som i övrigt har framkommit under beredningen av proposition 1983/84:107 har, vilket framgår av den tidigare redogörelsen, vissa nya omständigheter framkommit rörande förutsättningarna för fortsatt verksamhet vid Ranstadsverket. Med beaktande härav finner utskottet att en viss forsknings- och utvecklingsverksamhet inom området förgasning bör drivas vidare under åtminstone den närmaste treårsperioden. Inom området våtkemisk metallutvinning torde en fortsatt verksamhet kunna bedrivas med klart affärsmässiga utgångspunkter. Vidare har bolaget att förvalta vissa fastigheter.

Utskottet finner att regeringen nu bör verka för en fortsättning av verksamheten vid Ranstad i enlighet med vad utskottet här har anfört. I fråga

om finansiella resurser för forskningsverksamheten m. m. bör i första hand noga prövas möjligheterna att inom ramen för tidigare beviljade medel lösgöra resurser härför. Utskottet räknar med att så skall kunna ske genom att bolagets intressenter återbetalar återstående lån i snabbare takt än vad som gäller enligt nuvarande lånevillkor. Regeringen bör med intressenterna uppta förhandlingar med den inriktningen. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd.

Med hänsyn till vad utskottet har anfört rörande den fortsatta verksamheten vid Ranstadsverket finner utskottet inte anledning för riksdagen att initiera en sådan utveckling som begärs i motion 1983/84:1038 (c). Denna avstyrks således i ifrågavarande del.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *tekniskt forskningsråd*
att riksdagen avslår
 - a) motion 1983/84:2310 och motion 1983/84:2634 yrkande 28,
 - b) motion 1983/84:2634 yrkande 29,
2. beträffande *beslutanderätt inom STU:s forskningsrådsfunktion*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2611,
3. beträffande *medel för teknisk forskning och utveckling*
att riksdagen
 - a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 2 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 21, motion 1983/84:2636 och motion 1983/84:2640 yrkande 20 i ifrågavarande del till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 546 700 000 kr.,
 - b) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 6 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 20 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 får för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling användas 1 466 100 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1984/85,
 - c) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 8 bemyndigar regeringen att, i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört, ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär åtaganden om högst 230 000 000 kr. under budgetåret 1987/88 och 180 000 000 kr. under budgetåret 1988/89,
4. beträffande *medel i övrigt till STU*
att riksdagen

- a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 3 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 66 272 000 kr.,
 - b) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 4 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
 - c) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 5 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 14 000 000 kr.,
 - d) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 7 medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 för styrelsens för teknisk utveckling stöd till finansiering av utrustning får användas 36 500 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1984/85,
5. beträffande *forskning på varvsnäringens område*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2631,
 6. beträffande *materialteknisk forskning*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 7. beträffande *fördelning av medel till flygteknisk forskning*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2598 yrkande 1,
 8. beträffande *översyn av STU:s organisation, m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84:851 yrkande 5 i ifrågavarande del,
 9. beträffande *former för stöd till teknisk forskning och utveckling*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 1 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 22 godkänner vad i propositionen har anförts om vidgade former för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling,
 10. beträffande *finansiering av kollektiv forskning*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2640 yrkande 7,
 11. beträffande *näringsbidrag till innovatörer*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2640 yrkande 14,
 12. beträffande *uppfinnarstöd i övrigt*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2615 yrkande 23,
 13. beträffande *Produktförnyelse- och konstruktionsforskningscentrum i Lund*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2120 yrkande 3,
 14. beträffande *hyressättning vid forskningsbyn Ideon i Lund*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2120 yrkande 4,

15. beträffande *energiforskningsnämnden*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 8 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del, motion 1983/84:2596 yrkandena 1 och 2, motion 1983/84:2615 yrkandena 27 och 28, motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2639 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

16. beträffande *huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning*

att riksdagen

a) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 24, motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2639 yrkande 1 godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 17, 20, 22, 25, 30 och 31,

b) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 2 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 25 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2628 yrkande 3 medger att under budgetåren 1984/85–1986/87 får för Huvudprogram Energiforskning användas 1 191 500 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1983/84,

c) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 3 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 26 och motion 1983/84:2628 yrkande 2 till *Energiforskning* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 421 500 000 kr.,

d) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 4 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 25 i ifrågavarande del bemyndigar regeringen att under budgetåret 1984/85 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om 35 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 och om 35 000 000 kr. för budgetåret 1988/89,

17. beträffande *energianvändning för transporter och samfärdsel*

att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del.

18. beträffande *utveckling av gengasteknik*

att riksdagen avslår motion 1983/84:1889,

19. beträffande *utnyttjande av solenergi*
att riksdagen avslår motion 1983/84:911 yrkande 8, motion 1983/84:1311 och motion 1983/84:1367 yrkande 10 i ifrågavarande del,
20. beträffande *naturgas för byggnadsuppvärmning*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del,
21. beträffande *småskaliga värmesystem*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1367 yrkande 10 i ifrågavarande del,
22. beträffande *forskning om energiodling*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2596 yrkande 3 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del,
23. beträffande *forskning om biomassa*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1872,
24. beträffande *etanolproduktion*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1356,
25. beträffande *forskning om alternativa drivmedel*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2596 yrkande 3 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del,
26. beträffande *vyrmetanmetoden*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2480 yrkande 2,
27. beträffande *vindkraftsprogrammet*
att riksdagen avslår motion 1983/84:911 yrkande 12 och motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del,
28. beträffande *stöd till små vindkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1983/84:911 yrkande 13 och motion 1983/84:1369 i ifrågavarande del,
29. beträffande *forskningsarbete med EG*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 1 avsnitt 5 till *Forskningsarbete med Europeiska gemenskaperna* för budgetåret 1984/85 under tredje huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 44 000 000 kr.,
 - b) avslår motion 1983/84:2615 yrkande 29,

30. *beträffande forskning om fusionsenergi*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del,
31. *beträffande forskning om ny kärnteknik*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del,
32. *beträffande gasteknologiska institutet vid Lunds universitet*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2120 yrkande 5,
33. *beträffande återställningsarbeten vid Ranstadsverket*
att riksdagen finner motion 1983/84:1038 yrkande 1 icke föranleda någon åtgärd,
34. *beträffande processutveckling i Ranstad*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:100 bilaga 14 i ifrågavarande del (s. 67 f.) samt motionerna 1983/84:562 och 1983/84:1885 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
35. *beträffande utredning om Ranstadsverkets framtid*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1038 yrkande 2.

Stockholm den 1 juni 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s) (mom. 11–35), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c) (mom. 1–10), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Jörn Svensson (vpk) (mom. 1–10), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s) (mom. 1–10), Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) (mom. 11–35), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk) (mom. 11–35).

Reservationer

1. Tekniskt forskningsråd (mom. 1)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "behandlas här" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser liksom moderata samlingspartiets representanter i utbildningsutskottet att riksdagen bör ta steget fullt ut när det gäller vad som i propositionen kallas "teknisk forskningsrådsfunktion". Den konstruktion med ett speciellt organ inom STU som regeringen har föreslagit bör alltså ersättas med att ett självständigt tekniskt forskningsråd inrättas för att i STU:s ställe fördela medel till teknisk grundforskning. Av den angivna benämningen bör följa att för det tekniska forskningsrådet skall tillämpas regler om sammansättning, arbetsformer etc. svarande mot dem som gäller för de forskningsråd som redan finns. Medel för ändamålet, 70 milj. kr., bör anvisas under utbildningsdepartementets huvudtitel. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:2634 (m) i den del som behandlas här. Motion 1983/84:2310 (s) blir också tillgodosedd enligt utskottets förslag.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *tekniskt forskningsråd*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2310 och motion 1983/84:2634 moment 28 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) med anledning av motion 1983/84:2634 moment 29 till *Tekniska forskningsrådet* för budgetåret 1984/85 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 70 000 000 kr.

2. Beslutanderätt inom STU:s forskningsrådsfunktion (mom. 2)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "Utskottet anser" och slutar på s. 13 med "denna motion" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt den konstruktion med en teknisk forskningsrådsfunktion inom STU som enligt motion 1983/84:2611 (m) skulle modifieras något. Vid bifall till utskottets förslag om ett fristående forskningsråd saknar motionen aktualitet. För den händelse riksdagen däremot i huvudfrågan skulle följa regeringens linje framstår det för utskottet som självklart att detta beslut bör kompletteras med en sådan framställning till regeringen som påyrkas i denna motion.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. *beträffande beslutanderätt inom STU:s forskningsrådsfunktion*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2611 som sin mening
ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Medel för teknisk forskning och utveckling (mom. 3)

(under förutsättning av bifall till reservation 1).

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén
(alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar till sitt tillstyrkande av förslaget i motion 1983/84:2636 (m) om inrättande av ett tekniskt forskningsråd och till sina ställningstaganden i betänkandet NU 1983/84:42 till de båda övriga här berörda ändringsförslagen. I enlighet härmed bör det kommande budgetårets anslag till STU för teknisk forskning och utveckling bestämmas till 476,7 milj. kr. En konsekvens blir att de båda därpå följande budgetårens medelsram för samma ändamål bör reduceras med (2 x 70 milj. kr.=) 140 milj. kr. till 1 326,1 milj. kr. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:2636 (m), medan motionerna 1983/84:2615 (c) och 1983/84:2640 (fp) avstyrks i här aktuella delar.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. *beträffande medel för teknisk forskning och utveckling*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 2, med bifall till motion 1983/84:2636 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 21 och motion 1983/84:2640 moment 20 i ifrågavarande del till *Styrelsen för teknisk forskning och utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 476 700 000 kr.,

b) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 6 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 20 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 får för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling användas 1 326 100 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1984/85, c) (=utskottet).

4. Medel för teknisk forskning och utveckling (mom. 3)

(under förutsättning av bifall till reservation 24 i betänkandet NU 1983/84:42)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar till den linje som centerpartiet i betänkandet NU 1983/84:42 har företrätt när det gäller anslag till Industrifonden samt till sina ställningstaganden i samma betänkande i fråga om främjande av teknikupphandling och i detta betänkande till förslaget om ett tekniskt forskningsråd. I enlighet härmed bör det kommande budgetårets anslag till STU för teknisk forskning och utveckling bestämmas till 596,7 milj. kr. En konsekvens blir att de båda därpå följande budgetårens medelsram för samma ändamål bör utvidgas med (2 x 50 milj. kr. =) 100 milj. kr. till 1 566,1 milj. kr. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:2615 (c) i här aktuell del, medan motionerna 1983/84:2636 (m) och 1983/84:2640 (fp) avstyrks, den senare i här aktuell del.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *medel för teknisk forskning och utveckling* att riksdagen

- a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 2, med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 21 och med avslag på motion 1983/84:2636 och motion 1983/84:2640 moment 20 i ifrågavarande del till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 596 700 000 kr.,
- b) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 2 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 20 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 får för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling användas 1 566 100 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1984/85,
- c) (=utskottet).

5. Medel för teknisk forskning och utveckling (mom. 3)

(under förutsättning av bifall till reservation 20 i betänkandet NU 1983/84:42)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet hänvisar till vad som från folkpartiets sida har påyrkats i betänkandet NU 1983/84:42 när det gäller medel för teknikupphandling och

till sina ställningstaganden i samma betänkande i fråga om anslag till Industrifonden och i detta betänkande till förslaget om ett tekniskt forskningsråd. I enlighet härmed bör det kommande budgetårets anslag till STU för teknisk forskning och utveckling bestämmas till 554,7 milj. kr. och de båda därpå följande budgetårens medelsram för samma ändamål till 1 482,1 milj. kr. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1983/84:2640 (fp) i här aktuell del, medan motion 1983/84:2615 (c) i här aktuell del och motion 1983/84:2636 (m) avstyrks.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. *beträffande medel för teknisk forskning och utveckling*
att riksdagen

a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 2, med bifall till motion 1983/84:2640 moment 20 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 21 och motion 1983/84:2636 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag om 554 700 000 kr.,

b) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 6 och med bifall till motion 1983/84:2640 moment 20 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 får för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling användas 1 482 100 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1984/85, c) (=utskottet).

6. Forskning på varvsnäringsens område (mom. 5)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "De kvarvarande" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill starkt understryka vad som anförs i motion 1983/84:2631 (vpk). Den högre tekniska kompetens och den kvalificerade utrustning som i allmänhet finns vid de kvarvarande svenska varven utgör betydelsefulla förutsättningar för en fortsatt framgångsrik varvsverksamhet. Om forskning och utveckling sätts åsido kommer emellertid varvens konkurrensförmåga snabbt att avta. Riksdagen bör inte förlita sig på att varvsnäringsens behov av forskningsstöd blir tillgodosett på grundval av de vaga uttalanden som görs i propositionen utan uttryckligen anvisa utökade resurser för detta ändamål. Det bör, såsom anförs i motion 1983/84:2631 (vpk), ankomma på regeringen att framlägga förslag till riksdagen i detta hänseende.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. *beträffande forskning på varvsnäringsens område*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2631 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Fördelning av medel till flygteknisk forskning (mom. 7)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 15 med "Utskottet finner" och slutar på s. 16 med "motion 1983/84:2598 (m)" bort ha följande lydelse:

Motionärernas förslag synes välbefogat. Det nära samband mellan den civila och den militära flygtekniska forskningen som det talas om i propositionen motiverar att medelsfördelningen för den sektorn i sin helhet sker på departemental nivå. Regeringen kan därvid utnyttja de experter som finns hos olika instanser och sålunda få bästa möjliga underlag för de komplicerade bedömningar som det kan bli fråga om. Utskottet föreslår att riksdagen uttalar sig för en sådan avvikelse från de organisatoriska riktlinjerna i propositionen som utskottet här har angivit.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *fördelning av medel till flygteknisk forskning*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2598 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

8. Översyn av STU:s organisation, m. m. (mom. 8)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Motionärerna har" och slutar med "i motionen" bort ha följande lydelse:

De nyss refererade synpunkterna i motion 1983/84:851 (m) på hur en rationell politik för att främja teknisk forskning och utveckling bör utformas utgör en bärande argumentation för en översyn av STU:s organisation och verksamhet. En sådan översyn bör komma till stånd utan dröjsmål och syfta till att STU klart skall skiljas från de frågor som gäller teknisk grundforskning och att dess roll i förhållande till industrin skall vara stödjande, icke styrande. Utskottet tillstyrker sålunda det nu berörda yrkandet i motion 1983/84:851 (m).

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *översyn av STU:s organisation, m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:851 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

9. Former för stöd till teknisk forskning och utveckling (mom. 9)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "I sådana" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

En naturlig konsekvens av den nya ordning som sålunda införs bör, som anförs i motion 1983/84:2615 (c), bli att STU:s projektstöd framgent när det gäller storföretag inte lämnas i form av direkt lån utan endast i form av utfästelse om stöd. Detta bör av riksdagen anges som en princip som STU skall följa. Riksdagen bör alltså komplettera sitt godkännande av de vidgade formerna för STU:s stöd med ett uttalande av nu angiven innebörd.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *former för stöd till teknisk forskning och utveckling* att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 3 moment 1 och med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 22 godkänner vad utskottet har anfört om former för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling.

10. Finansiering av kollektiv forskning (mom. 10)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Med hänsyn" och slutar på s. 18 med "regeringen förordade" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner kritiken mot regeringens förslag i fråga om kollektivforskningens finansiering välbefogad. Den ordning som STU har rekommenderat svarar bättre mot de hävdvunna relationerna på detta område. Industriförbundets påpekande att det blir de mindre företagen som riskerar att förlora mest på den tilltänkta förändringen är ett allvarligt memento för statsmakterna. En i princip lika fördelning av finansieringen mellan staten och industrin bör vara regel även i fortsättningen. Riksdagen bör göra ett uttalande i enlighet härmed. Med det nu sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:2640 (fp) i här berörd del.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *finansiering av kollektiv forskning* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Näringsbidrag till innovatörer (mom. 11)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner detta påpekande i motion 1983/84:2640 (fp) angeläget. Det är viktigt att det inte blir STU som genom sitt val av projekt styr innovatörernas verksamhet. Att så sker måste förebyggas genom att kriterierna för den nya stödformen görs så generella som möjligt. Riksdagen bör göra ett uttalande i denna riktning till regeringen.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *näringsbidrag till innovatörer*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till kännas vad utskottet anför.

12. Huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning (mom. 16)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer på denna punkt i vad moderata samlingspartiet anför i motion 1983/84:2639. Det är nu dags att överge systemet med ett sammanhållet energiforskningsprogram. I stället bör energiforskningen infogas i den övriga forskningsorganisationen, så att avvägningen mellan olika projekt kan ske i ett betydligt större sammanhang än nu. Den berörda industrin och andra intressenter bör också i ökad utsträckning kunna överta ansvaret för att utvecklingen drivs vidare. Värme- och kraftproducenterna samt energianvändarna är grupper som i högre grad än nu bör kunna medverka till införande och vidareutveckling av den teknik som har kommit fram.

Med det bakgrundsmaterial som regeringen har tillhandahållit saknas emellertid förutsättningar för ett beslut nu i den riktning som utskottet här har angivit. Utskottet godtar i det läget regeringens förslag till medelsram för energiforskningsprogrammet. En förutsättning är då att riksdagen samtidigt beslutar att en tredjedel av dessa medel skall, på det sätt som sägs i motionen, överföras till det tekniska forskningsråd som enligt utskottets förslag (se s. 44) skall inrättas. Riksdagen bör ange en sådan överföring som en riktlinje för Huvudprogram Energiforskning. Motionerna 1983/84:2615 (c) och 1983/84:2628 (vpk) avstyrks, såvitt här är i fråga.

Av det sagda framgår att utskottet inte finner det motiverat att riksdagen mera ingående tar ställning till energiforskningsprogrammets uppläggning.

Utskottet tar tvärtom fasta på vad som i propositionen anförs om en fortlöpande omprövning av detta. Såsom sägs i propositionen är det huvudsakliga riktlinjer som riksdagen skall besluta om. Sådana specificerade detaljönskemål som förekommer i en del motioner – till vilka utskottet återkommer i det följande – kan det på ett område som detta inte gärna vara riksdagens sak att pröva.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. *beträffande huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1983/84:2639 yrkande 1 och med avslag på motion 1983/84:2615 yrkande 24 och motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 17, 20, 22, 25, 30 och 31,

b) (=utskottet),

c) (=utskottet),

d) (=utskottet).

13. Huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning (mom. 16)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den allvarliga kritik mot regeringens förslag till medelsram för energiforskningsprogrammet som uttalas i motion 1983/84:2615 (c). I stället för en begynnande nedrustning av energiforskningsprogrammet krävs i nuvarande situation förstärkta resurser och fördjupade insatser. Framför allt måste därvid, såsom framhålls i motionen, satsas på forskning och utveckling som rör energianvändningen. Utskottet föreslår att medelsramen för Huvudprogram Energiforskning i enlighet med motionärernas förslag bestäms till 1 600 milj. kr. och anslaget för nästa budgetår till 500 milj. kr. Regeringens bemyndigande att göra åtaganden för budgetåren 1987/88 och 1988/89 bör avse ett proportionsvis förhöjt belopp, eller 47 milj. kr. för vardera av de båda åren. Motion 1983/84:2628 (vpk) tillgodoses i motsvarande del väsentligen om riksdagen beslutar enligt utskottets förslag; i övrigt bör den i denna del avslås. Förslaget i motion 1983/84:2639 (m) om överföring av medel från energiforskningsprogrammet till grundforskningsorganisationen kan eventuellt ha intresse på längre sikt. Saken kan tas upp

vid den översyn av energiforskningen som utskottet har uttalat sig för. I nuvarande läge avstyrks det berörda motionsyrkandet.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 24 och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2639 yrkande 1 godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 17, 20, 22, 25, 30 och 31,

b) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 2, med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 25 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 3 medger att under budgetåren 1984/85–1986/87 får för Huvudprogram Energiforskning användas 1 600 000 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1983/84,

c) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 3, med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 26 och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 2 till *Energiforskning* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 500 000 000 kr.,

d) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 4 och med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 25 i ifrågavarande del bemyndigar regeringen att under budgetåret 1984/85 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om 47 000 000 kr. för budgetåret 1987/88 och om 47 000 000 kr. för budgetåret 1988/89.

14. Huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning (mom. 16)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den allvarliga kritik mot regeringens förslag till medelsram för energiforskningsprogrammet som uttalas i motion 1983/84:2628 (vpk). I stället för en begynnande nedrustning av energiforskningsprogrammet krävs i nuvarande situation förstärkta resurser och fördjupade

insatser. De förslag till ändrad inriktning av programmet som framställs i motionen bör härvid beaktas. Utskottet föreslår att medelsramen för Huvudprogram Energiforskning i enlighet med motionärernas förslag bestäms till 1 646 milj. kr. och anslaget för nästa budgetår till 550 milj. kr. Motion 1983/84:2615 (c) tillgodoses i motsvarande del väsentligen om riksdagen beslutar enligt utskottets förslag. Förslaget i motion 1983/84:2639 (m) över överföring av medel till grundforskningsorganisationen avstyrks. I det sammanhanget vill utskottet erinra om den översyn av energiforskningen som utskottet har uttalat sig för.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. *beträffande huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energiforskning*

att riksdagen

a) (=utskottet),

b) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 2, med bifall till motion 1983/84:2628 yrkande 3 och med anledning av motion 1983/84:2615 yrkande 25 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1984/85–1986/87 får för Huvudprogram Energiforskning användas 1 646 000 000 kr. utöver de medel för ändamålet som ej disponerats under budgetåret 1983/84,

c) med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 3, med bifall till motion 1983/84:2628 yrkande 2 och med anledning av motion 1983/84:2615 yrkande 26 till *Energiforskning* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 550 000 000 kr.,

d) (=utskottet).

15. Energianvändning för transporter och samfärdsl (mom. 17)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "utskottet motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är betydelsefullt med forskning och utvecklingsarbete med sikte på att förbättra förutsättningarna för spårbunden trafik. Den disproportion mellan denna trafiksektors andel av energiforskningsanslaget och bilismens som motionärerna fäster uppmärksamheten på måste rättas till under den kommande programperioden. Att döma av den hittillsvarande utvecklingen torde detta inte ske utan bestämda direktiv från riksdagens sida. Utskottet tillstyrker det berörda yrkandet i motion 1983/84:2628 (vpk) och föreslår att riksdagen uttalar sig för en sådan förändring av delprogrammet Åtgärder i transportsystemet som motionärerna begär.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *energianvändning för transporter och samfärdsel*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del.

16. Utnyttjande av solenergi (mom. 19)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Av det" och slutar med "rörande solenergi" bort ha följande lydelse:

De tre motionerna ger tillsammans en rad argument, understödda av praktiska exempel, för att utnyttjandet av solenergi bör sättas i centrum för strävandena att få till stånd att energisystem som så långt möjligt är grundat på förnybara och inhemska energikällor. Det är värdefullt att föredraganden i propositionen betecknar insatser på detta område som angelägna. Det finns dock skäl att än mer understryka betydelsen av sådana insatser och dessutom av åtgärder som leder till industriell produktion och till ökat intresse på avnämarmåll. Riksdagen bör därför på grundval av motionerna 1983/84:911 (c), 1983/84:1311 (c) och 1983/84:1367 (vpk) i ett uttalande till regeringen uppmana den att aktivt verka för ökat utnyttjande av solenergi.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *utnyttjande av solenergi*

att riksdagen med anledning av motion 1983/84:911 yrkande 8, motion 1983/84:1311 och motion 1983/84:1367 yrkande 10 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Naturgas för byggnadsuppvärmning (mom. 20)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 28 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 29 med "nu sagts" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att naturgasen kan ha ett betydande intresse som energikälla även när det gäller uppvärmning av byggnader. Ett stort gasprojekt är nu på väg att förverkligas och andra övervägs. Det är då angeläget att energiforskningsprogrammet får en sådan inriktning att även naturgasens roll som energikälla för byggnadsuppvärmning blir föremål för en tillräckligt omfattande forskning och utvecklingsverksamhet.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. *beträffande naturgas för byggnadsuppvärmning*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del.

18. Småskaliga värmesystem (mom. 21)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Såsom bestyrks" och slutar med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det glädjande att den tidigare övertron på fördelarna med en storskalig fjärrvärmeutbyggnad nu tycks avlösas av en mera realistisk inställning. Riksdagen bör bidra till denna omställning genom att, enligt yrkandet därom i motion 1983/84:1367 (vpk), göra ett uttalande till regeringen om att behovet av småskaliga värmesystem med lägre temperaturer bör beaktas vid planeringen av fortsatt fjärrvärmeutbyggnad.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. *beträffande småskaliga värmesystem*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1367 yrkande 10 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

19. Forskning om energiodling (mom. 22)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "anse möjligt" bort ha följande lydelse:

Föredragande statsrådets uttalande i propositionen ger tydligt vid handen att det, såsom anförs i motion 1983/84:2596 (fp), är angeläget med ett omfattande beslutsunderlag beträffande energiskog. Delprogrammets nuvarande omfattning räcker inte till för detta ändamål. Större ekonomiska resurser bör alltså avdelas för den av delprogrammets huvuddelar som avser energiskog. Riksdagen bör i enlighet med det angivna yrkandet i motion 1983/84:2596 uttala att så bör ske.

Motion 1983/84:2628 (vpk) synes däremot böra lämnas utan åtgärd när det gäller energiodling. Vägen från forskning till praktisk tillämpning torde knappast kunna göras så kort som motionärerna tycks anse möjligt.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande forskning om energiodling

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1983/84:2596 yrkande 3 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del.

20. Forskning om energiodling (mom. 22)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "anse möjligt" bort ha följande lydelse:

Det är, när det gäller delprogrammet Energiodling, framför allt viktigt att verksamheten får en sådan inriktning att energiskog och energigrödor kommer till praktisk användning i större skala under programperioden. Riksdagen bör understryka detta genom att göra ett sådant uttalande i saken som begärs i motion 1983/84:2628 (vpk). En vidgad satsning på delområdet Energiskogsbruk ryms inom den ekonomiska ram för energiforskningsprogrammet som i det föregående har föreslagits på grundval av motion 1983/84:2628 (vpk). Något särskilt uttalande om resurser för detta delområde enligt yrkandet i motion 1983/84:2596 (fp) finner utskottet därför inte motiverat.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande forskning om energiodling

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2596 yrkande 3 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del.

21. Forskning om biomassa (mom. 23)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Av propositionen" och slutar med "motion 1983/84:1872 (c)" bort ha följande lydelse:

Av propositionen kan utläsas att det ännu saknas ett samlat grepp om och en långsiktig inriktning av den forskning som ägnas utnyttjandet av biomassa. Med hänsyn till den ökade betydelse som denna energikälla kan

beräknas få i framtiden synes det väl motiverat att riksdagen på grundval av motion 1983/84:1872 (c) gör ett uttalande av innebörd att regeringen bör på ett planmässigt sätt främja utvecklingen mot en mångsidig och varaktig användning av biomassa som energikälla.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *forskning om biomassa*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1872 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Etanolproduktion (mom. 24)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar finns det en rad övertygande skäl för att satsa på en omfattande produktion av etanol baserad på inhemska jordbruksprodukter. Här skall bara följande nämnas.

En sådan produktion kan väsentligt underlätta övergången till blyfri bensin och därmed möjliggöra katalytisk rening av bilavgaserna, vilket radikalt minskar de försurande utsläppen.

Genom att jordbruksproduktionen kan bibehållas på nuvarande nivå bevaras ett stort antal arbetstillfällen utöver dem som nyskapas i produktion av etanol. Ekonomi och bytesbalans förbättras. Värdefulla natur- och rekreationsmiljöer kan bevaras. Värdefull protein kan användas för människoföda.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört och till vad som i den aktuella motionen i övrigt sägs om produktion av etanol på basis på inhemska jordbruksråvaror för att användas som drivmedel och oktanhöjande tillsats och om vikten av att en övergång till blyfri bensin om möjligt sker redan år 1986.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *etanolproduktion*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1356 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Forskning om alternativa drivmedel (mom. 25)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner argumentationen i motionen 1983/84:2596 (fp) mot en fortsatt satsning på produktion av metanol ur skiffer tungt vägande och

föreslår således att riksdagen ger regeringen till känna att verksamhet med förgasning av skiffer inte längre bör förekomma. Uttalandet bör dessutom innehålla en rekommendation att forskningsinsatserna rörande förgasning av biobränslen skall begränsas starkt. Genom ett sådant uttalande tillgodoses den berörda motionen såvitt här är i fråga.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. *beträffande forskning om alternativa drivmedel*

att riksdagen med anledning av propostion 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1983/84:2596 yrkande 3 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del.

24. Vyrmetanmetoden (mom. 26)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet kommer" och slutar med "avstyrks motionen" bort ha följande lydelse:

Även om det ännu är för tidigt att göra några bestämda uttalanden om vyrmetanmetodens ekonomi och om hur stor utbredning metoden kan få bör enligt utskottets uppfattning staten aktivt stödja en vidareutveckling av metoden. Detta bör främst ske genom medverkan till att ett större antal fullskaleanläggningar kommer till stånd. Härigenom kan värdefull erfarenhet vinnas och kunskapsupbyggnaden ske så snabbt som möjligt.

En utveckling av vyrmetanmetoden under u-landsförhållanden borde kunna ge mycket goda effekter för mottagarlandet och samtidigt en kunskapsåterföring till det utvecklingsarbete som bedrivs i Sverige.

Utskottet anser således att utvecklingen av vyrmetanmetoden bör främjas i enlighet med vad här har anförts. Riksdagen bör uttala att så skall ske. Motion 1983/84:2480 (c) tillstyrks alltså i här behandlad del.

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. *beträffande vyrmetanmetoden*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2480 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

25. Vindkraftsprogrammet (mom. 27)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "och 1983/84:2628 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att, såsom anförts i motion 1983/84:911 (c),

satsningen på åtgärder för att utnyttja vinden för energiproduktion inte avstannar i avvaktan på den utvärdering som skall ske. Tvärtom bör, som förespråkas i motion 1983/84:2628 (vpk), eftersträvas att vindkraften med det snaraste kommer till praktisk användning i större skala. Förberedelser bör därför göras för att vindkraftsprogrammet skall kunna fortsättas i ett nästa steg. En sådan fortsättning bör innebära att man planerar för byggande av en demonstrationsgrupp av stora vindkraftverk som förberedelse för serieproduktion. Utskottet föreslår att riksdagen anmodar regeringen att vidta de åtgärder som erfordras för en fortsättning av vindkraftsprogrammet i enlighet med vad här har anförts. Genom ett sådant beslut på grundval av motion 1983/84:911 (c) tillgodoses även motion 1983/84:2628 (vpk) i här aktuell del.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande vindkraftsprogrammet

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 12 och motion 1983/84:2628 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

26. Stöd till små vindkraftverk (mom. 28)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att produktion av små vindkraftverk bör stimuleras i syfte att en fortlöpande utveckling på detta område skall bibehållas. Enligt utskottets mening bör därför stöd till investeringar i små vindkraftverk ges enligt samma grunder som för små vattenkraftverk. Riksdagen bör göra ett uttalande av här angiven innebörd. Ifrågavarande delar av motionerna 1983/84:911 (c) och 1983/84:1369 (c) tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande stöd till små vindkraftverk

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:911 yrkande 13 och motion 1983/84:1369 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

27. Forskningssamarbete med EG (mom. 29)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "här sagts" bort ha följande lydelse:

Utskottet hälsar beskedet om den planerade utvärderingen med stor

tillfredsställelse såsom ett tecken på begynnande insikt även hos kärnkraftens anhängare om att starka skäl talar mot fortsatta satsningar på kärnenergi i olika former. Riksdagen kan emellertid redan nu på goda grunder uttala sig mot en fortsatt medverkan från svensk sida i den internationella fusionsforskningen. Utskottet tillstyrker yrkandet i motion 1983/84:2615 (c) om ett sådant uttalande.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *forskningssamarbete med EG*

att riksdagen

a) (=utskottet),

b) med bifall till motion 1983/84:2615 yrkande 29 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

28. Forskning om fusionsenergi (mom. 30)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Den återstående" och slutar med "motion 1983/84:2628 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Den föreslagna överföringen av fusionsforskningen till utrikesdepartementets område markerar att denna forskning inte har någon naturlig hemvist inom en forskning som syftar till konkreta energipolitiska lösningar. Som anförs i motion 1983/84:2628 (vpk) bör det vara helt tillfyllest med de medel som fusionsforskningen kan få från annat håll än energiforskningsprogrammet. Utskottet ansluter sig alltså till motionärernas avslagsyrkande.

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *forskning om fusionsenergi*

att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1983/84:2698 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energi-forskning i ifrågavarande del.

29. Forskning om ny kärnteknik (mom. 31)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrker motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som på denna punkt sägs i motion 1983/84:2628 (vpk). Det är en naturlig konsekvens av beslutet om kärnkraftens avveckling att de insatser som motiverar begreppet Ny kärnteknik utmönstras ur

energiforskningsprogrammet. Sådan forskning som gäller avfalls- och säkerhetsfrågor kan alltfört vara motiverad men bör då redovisas under en adekvat benämning.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. *beträffande forskning om ny kärnteknik*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 bilaga 9 avsnitt 4.3 moment 1 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1983/84:2698 yrkande 1 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna huvudsakliga riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning i ifrågavarande del,

30. Processutveckling i Ranstad (mom. 34)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 38 med "Utskottet delar" och slutar på s. 39 med "angiven innebörd" bort ha följande lydelse:

Som framhölls förra året i den nämnda reservationen från centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet visar resultaten av det forsknings- och utvecklingsprogram som sedan år 1978 bedrivs i Ranstad entydigt att det av såväl miljömässiga som ekonomiska skäl saknas förutsättningar för exploatering av skifferfyndigheter där. Detta leder, anfördes det i reservationen, till slutsatsen att det nuvarande arbetet vid Ranstadsverket måste upphöra. Utskottet kan nu med tillfredsställelse konstatera att regeringen har kommit till slutsatsen att det saknas förutsättningar att föreslå ett nytt forsknings- och utvecklingsprogram för verksamheten i Ranstad. Som framgår av budgetpropositionen har intressenterna i Ranstad Skiffer AB också förklarat att det inte längre finns möjligheter till en kommersiell verksamhet i bolaget. Mot här angiven bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1983/84:1885 (s) och 1983/84:562 (m).

dels att utskottet under 34 bort hemställa

34. *beträffande processutveckling i Ranstad*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:100 bilaga 14 i ifrågavarande del (s. 67 f.) och med avslag på motionerna 1983/84:562 och 1983/84:1885 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

31. Utredning om Ranstadsverkets framtid (mom. 35)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Det är, såsom anförs i motion 1983/84:1038 (c), angeläget att den framtida

användningen av Ranstadsverket nu utreds. En fråga som bör studeras är lokalernas alternativa användningsområde. Vidare bör övervägas om jord- och skogsbruksmark, som har förvärvats i samband med verkets etablering, kan överlåtas till aktiva brukare. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen hemställer om en sådan utredning som begärs i motion 1983/84:1038 (c). Här aktuell del av motionen tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande *utredning om Ranstadsverkets framtid*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1038 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Utveckling av gengasteknik (mom. 18)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Utskottet har anslutit sig till vad som i motion 1983/84:1889 (c) anføres om vikten av att gengastekniken utvecklas och förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på detta område. Utskottet har också gjort den bedömningen att det vid behov bör vara möjligt att inom ramen för tillgängliga medel avsätta ytterligare resurser för utveckling av gengastekniken.

Genom vad utskottet har anfört är den aktuella motionen i allt väsentligt tillgodosedd. Vi har därför inte funnit det motiverat att reservera oss i denna fråga.

2. Forskning om energiodling (mom. 22)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Centerpartiets företrädare har jämfört med utskottsmajoriteten föreslagit en betydligt ökad satsning på energiforskning. Vi har dock inte speciellt prioriterat forskning om energiskog. Vi anser att ett effektivt tillvaratagande av tillgänglig skogsråvara måste vara en förstahandsuppgift. Vi har inte heller gjort en detaljuppdelning inom området biobränslen. Det måste få ankomma på den berörda programmyndigheten att göra den uppdelningen utifrån aktuellt beslutsunderlag.

Utbildningsutskottets yttrande

1983/84:3 y

över frågan om en teknisk forskningsrådsfunktion

Till näringsutskottet

Proposition 1983/84:107 har i vad avser bilaga 9 remitterats till näringsutskottet. I denna bilaga ingår bl. a. regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling. Detta anslag är indelat i fyra program, varav det andra avser kunskapsutveckling. Regeringen föreslår att riksdagen till detta program anvisar 236 milj. kr. för budgetåret 1984/85. Chefen för industridepartementet tar i sammanhanget upp frågan om en teknisk forskningsrådsfunktion inom styrelsen för teknisk utveckling (STU). Departementschefen redovisar bl. a. att det i olika sammanhang uttryckts oro inom forskarsamhället för att STU:s uppgifter att bevaka de industri- och sektorspolitiska aspekterna skulle medföra att i ett internationellt perspektiv särskilt framstående teknisk forskning, vars relevans kan avgöras först på sikt, inte ges det stöd som den är värd. Tanken på att inrätta ett tekniskt forskningsråd har förts fram. Enligt departementschefen har undersökningar visat att farhågorna att viss teknisk forskning inte ges det stöd den är värd är överdrivna men att det ändå finns ett antal projekt som det är svårt att finna finansieringsformer för. Därför förordas att en teknisk forskningsrådsfunktion inrättas inom STU med uppgift att vara rådgivande vid STU:s fördelning av 20 milj. kr. inom program 2. Detta råd skall vara sammansatt av forskare och biträdas av en särskild från STU fristående huvudsekreterare.

Under allmänna motionstiden i år väcktes en motion 1983/84:2310 i vilken hemställs att riksdagen skall uttala sig för inrättande av ett fristående tekniskt forskningsråd. Detta råd bör fördela medel direkt till forskare på samma sätt som övriga fristående grundforskningsråd. Rådet skall således ansvara för grundforskning medan STU inriktas på tillämpad forskning och utveckling. Medel till rådets verksamhet skall enligt motionärerna delvis skapas genom en minskning av de resurser som i dag går till STU. Motionen remitterades till utbildningsutskottet.

Enligt motion 1983/84:2634 (yrkandena 28 och 29), vilken väckts med anledning av proposition 1983/84:107 och remitterats till utbildningsutskottet, bör riksdagen inte godta att en forskningsrådsfunktion inrättas inom STU. I stället skall ett fristående tekniskt-vetenskapligt forskningsråd inrättas inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde och 70 milj. kr. anvisas för detta råds verksamhet samtidigt som anslaget till STU minskas med samma belopp. Motionärerna anser att det vore till fördel för den tekniska grundforskningen att medel fördelas av ett fristående råd utanför

STU:s organisation.

Utbildningsutskottet överlämnar motionerna 1983/84:2310 och 1983/84:2634 yrkandena 28 och 29 till näringsutskottet med följande yttrande.

Det är enligt utbildningsutskottets mening förstäeligt om det finns oro för att den tekniska grundforskningen delvis skall komma i skymundan för den volymmässigt dominerande tillämpade forskningen och det industriella och samhällsinriktade tekniska utvecklingsarbetet inom STU:s område. Numera är dock kunskapsutvecklingen klart urskiljbar genom att den har ett eget programområde. Inom detta programområde tas nu ytterligare ett steg för att lyfta fram den tekniska grundforskningen genom att regeringen avser inrätta en forskningsrådsfunktion inom STU för grundforskning. Enligt utskottets mening bör denna konstruktion prövas innan ställning tas till frågan huruvida ett helt fristående forskningsråd för den tekniska grundforskningen skall inrättas. Utbildningsutskottet föreslår därför att näringsutskottet avstyrker motionerna 1983/84:2310 och 1983/84:2634 yrkande 28. Efter det första året får erfarenheterna visa om behovet av resurser överensstämmer med vad som nu beräknas för budgetåret 1984/85. Med hänvisning till det anförda bör näringsutskottet avstyrka även yrkande 29 i motion 1983/84:2634.

Stockholm den 26 april 1984

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Pär Granstedt (c), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Gunnar Hökmark (m), Birger Hagård (m), Barbro Nilsson i Örnsköldsvik (s), Linnea Hörlén (fp) och Nils Berndtson (vpk).

Avvikande mening

Per Unckel, Gunnar Hökmark och Birger Hagård (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Det är" och slutar "motion 1983/84:2634" bort ha följande lydelse:

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) har gjort en värdefull insats genom att finansiera verksamhet inom nya tekniska områden. Till STU:s uppgift har också hört att, i stället för det tidigare tekniska forskningsrådet, fördela medel till teknisk grundforskning. Därmed har forskare i mindre grad än tidigare deltagit i bedömningen av forskningsprojekt. Den nu föreslagna forskningsrådsfunktionen inom STU avses få enbart rådgivande uppgifter och inflytande endast över en mindre del av STU:s anslag till forskning.

Enligt utskottets uppfattning bör huvuddelen av anslaget till teknisk forskning i stället fördelas direkt av ett fristående tekniskt forskningsråd inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Därför bör näringsutskottet hemställa att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2634 yrkande 28 och 29, med anledning av motion 1983/84:2310 och med avslag på proposition 1983/84:107 beslutar inrätta ett tekniskt forskningsråd och till dess verksamhet anvisa 70 milj. kr. under ett nytt reservationsanslag under åttonde huvudtiteln.

Innehåll

Ärendet	1
Sammanfattning	1
Proposition 1983/84:100	3
Proposition 1983/84:107	3
Huvudsakligt innehåll	3
Förslag	3
Motionerna	5
Utskottet	9
Inledning	9
Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling	10
Översikt	10
Teknisk forskningsrådsfunktion eller fristående tekniskt forskningsråd?	11
Ekonomiska resurser för STU	13
Särskilda teknikområden	14
Stödformer m. m.	16
Energiforskning	19
Inledning	19
Energiforskningsnämnden	21
Energiforskningsprogrammet i stort	23
Energianvändning för transporter och samfärdse	26
Energianvändning för bebyggelse	27
Energitillförsel	29
Övrig långsiktig forskning och grundforskning	34
Ranstadsverket	35
Hemställan	39
Reservationer	44
1. Tekniskt forskningsråd (m)	44
2. Beslutanderätt inom STU:s forskningsrådsfunktion (m)	44
3. Medel för teknisk forskning och utveckling (m)	45
4. Medel för teknisk forskning och utveckling (c)	46
5. Medel för teknisk forskning och utveckling (fp)	46
6. Forskning på varvsnäringens område (vpk)	47
7. Fördelning av medel till flygteknisk forskning (m)	48
8. Översyn av STU:s organisation, m. m. (m)	48
9. Former för stöd till teknisk forskning och utveckling (c)	49
10. Finansiering av kollektiv forskning (m, fp)	49
11. Näringsbidrag till innovatörer (fp)	50

12. Huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energi-forskning (m)	50
13. Huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energi-forskning (c)	51
14. Huvudsakliga riktlinjer samt medel för Huvudprogram Energi-forskning (vpk)	52
15. Energianvändning för transporter och samfärdsl (vpk)	53
16. Utnyttjande av solenergi (c, vpk)	54
17. Naturgas för byggnadsuppvärmning (vpk)	54
18. Småskaliga värmesystem (vpk)	55
19. Forskning om energiodling (fp)	55
20. Forskning om energiodling (vpk)	56
21. Forskning om biomassa (c)	56
22. Etanolproduktion (c)	57
23. Forskning om alternativa drivmedel (fp)	57
24. Vyrmetanmetoden (c)	58
25. Vindkraftsprogrammet (c, vpk)	58
26. Stöd till små vindkraftverk (c)	59
27. Forskningssamarbete med EG (c)	59
28. Forskning om fusionsenergi (c, vpk)	60
29. Forskning om ny kärnteknik (c, vpk)	60
30. Processutveckling i Ranstad (c, vpk)	61
31. Utredning om Ranstadsverkets framtid (c)	61
<i>Särskilda yttranden</i>	62
1. Utveckling av gengasteknik (c)	62
2. Forskning om energiodling (c)	62

Bilaga

Utbildningsutskottets yttrande UbU 1983/84:3 y över frågan om en teknisk forskningsrådsfunktion	63
---	----

